

Pilar III

2014

Rapport
kapitaldekning
og risikostyring

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	4
2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2014	4
3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell	6
3.1. Konsernstruktur	6
3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter	7
3.3 Organisering av banken	9
3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell	10
3.4.1 Ansvar for risikostyring og kontroll	10
3.4.2 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging	12
4. Kapitaldekning	13
4.1 Kapitaldekningsregelverket	13
4.2 Soliditetsmål	15
4.3 IRB-tillatelser	16
4.4 Kapitaldekning	17
4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper	18
5. Risiko og kapitalstyring	21
5.1 Risk management	21
5.2 ICAAP	21
5.2.1 Formål	21
5.2.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring	21
5.2.3 Prognoser og stresstester	24
5.4 Risikomåling og risikojustert kapital	27
5.5. Rapportering og oppfølging	28
5.6 Compliance (etterlevelse)	28
6. Sentrale risikogrupper og målemetoder	28
6.1 Operasjonell risiko	29
6.2 Compliance risiko	30
6.3 Markedsrisiko	30
6.4 Kredittrisiko	31
6.4.1 Styring og kontroll	31
6.5 Likviditetsrisiko	33
6.5.2 Spredning- og løpetidsinformasjon	34

6.6 Eierrisiko.....	35
6.6.1 Styring og kontroll.....	35
6.6.2 Risikojustert kapital eierrisiko.....	36
6.7 Forretningsrisiko	37
6.7.1 Strategisk risiko	37
6.7.2 Omdømmerisiko	38
7. Kreditteksponeringer	38
7.1 Definisjon av mislighold etc.	38
7.2 Oppbygging av IRB systemet.....	40
7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse	40
7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement.....	47
7.5 Sikkerheter – kredittrisiko.....	50
8 Motpartsrisiko derivater	50
9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen	51
10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen	51
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov.....	52
12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital.....	53
13 Endringer i rammebetingelser	55

1. Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Nord-Norge med spesifikasjoner for hvert risikoområde samt samlet. I tillegg skal informasjonen dekke kravene som er satt til offentliggjøring av risikoinformasjon etter kapitalkravsforskriften del IX.

2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2014

Nord-Norge i vekst

Nord-Norge har vært gjennom en sterk vekstperiode siden 2010. Dette merkes i alle sektorer av samfunnet. Det pågår en bred fornyelse i næringslivet, drevet av sterke eksportnæringer. Arbeidsmarkedet er stramt, og husholdningene har vært preget av sunn økonomi og optimisme. Boligmarkedet i nord er preget av sterk prisvekst og økende boligbygging, samtidig som vekst og verdiskaping i landsdelen fortsatt hemmes av mangel på kompetent arbeidskraft og en for lite effektiv infrastruktur.

Den sterke veksten skyldes at landsdelens tilgang til naturressurser har fått større økonomisk betydning gjennom sterke fiskebestander, tilgang til sjøarealer for oppdrett, økende interesse for Nord-Norge som reisemål og betydelige olje- og gassfunn i Norskehavet og Barentshavet. Veksten i sjømateksporten drives av en sterk laksenæring, men også torskesektoren har vist sterk fremgang i eksportverdi. I reiselivet opplever man fornyelse og endring, med en vintersesong som får stadig større betydning.

Oljesektoren gir nye impulser til leverandørindustrien, med store funn, åpning av nye leteområder og aktiviteten rundt feltene som allerede er i drift. Boligbygging og offentlige investeringer har ført til vedvarende høy aktivitet i bygg- og anleggssektoren.

SpareBank 1 Nord-Norge publiserer to ganger i året analyser av landsdelens økonomiske utvikling i Konjunkturbarometer for Nord-Norge.

Ved inngangen til 2015 viser prognosen fortsatt gode vekstutsikter. Usikkerheten har imidlertid økt som følge av en fortsatt ustabil internasjonal økonomi, og en lavere oljeaktivitet som bremser veksten i Norge. I tillegg er det sannsynlig at husholdningene vil bli mer tilbakeholdne med forbruk og investeringer.

SpareBank 1 Nord-Norge – god lønnsomhet tross nedskrivning i Russland

Konsernets regnskap for 2014 reflekterer på mange måter landsdelens økonomiske utvikling. Regnskapet påvirkes likevel av en nedskrivning på 299 mill kroner på konsernets engasjement i Russland.

I 2014 økte utlånene (inklusive formidlingslån) til personkunder med 6,2 % og innskuddene med 9,0 %. For bedriftene var utlånsveksten 3,8 % og innskuddsveksten 7,1 %.

Konsernets utlåns- og innskuddsvekst er over gjennomsnittet for landet som helhet. Dette gjenspeiler da også den generelt sett høyere økonomiske veksten i nord.

Nye regulatoriske krav til egenkapital i finansinstitusjoner medfører behov for å øke den rene kjernekapitalen også i SpareBank 1 Nord-Norge. Konsernet har et mål om å ha en intern kapitalbuffer som er minimum ett prosentpoeng høyere enn myndighetenes minstekrav til kapitaldekning. Soliditeten i konsernet betegnes som god.

SpareBank 1 Nord-Norge har økt konsernets netto renteinntekter (inkludert provisjoner fra overført portefølje) med 9,4 % fra 1 617 mill kroner i 2013 til 1 769 mill kroner i 2014. Foruten veksten i volum, skyldes økningen i netto renteinntekter i hovedsak reduserte finansieringskostnader fra pengemarkedet. Reduserte utlånsmarginer er i stor grad kompensert av økte innskuddsmarginer.

Konsernets netto provisjons- og andre inntekter (eksklusive provisjoner fra overført portefølje) utgjorde 623 mill kroner for 2014, 24 mill kroner mer enn året før. Konsernet vil fortsatt arbeide med å øke provisjons- og andre inntekter.

Det strategiske samarbeidet i SpareBank 1-alliansen er blitt viktigere de siste årene. Samarbeidet skjer langs flere dimensjoner, og det direkte resultatbidraget fra de felleskontrollerte virksomhetene i SpareBank 1-alliansen, har fått økt betydning for SpareBank 1 Nord-Norge.

Resultatbidraget fra de felleskontrollerte virksomhetene utgjorde 453 mill kroner for 2014. Tilsvarende tall for 2013 og 2012 var henholdsvis 303 og 260 mill kroner. Det samlede netto resultatet fra finansielle investeringer utgjorde 602 mill kroner for 2014, mot 346 mill kroner for 2013. Resultatet fra finansielle investeringer er i stor grad preget av et spesielt godt år for SpareBank 1 Gruppen og bankens salg av eierposten i Nets.

Kostnadsprosenten i konsernregnskapet for 2014 er på 44,4, en reduksjon fra 47,2 i 2013. De nominelle kostnadene viser en økning på 9,8 % for konsernet, mens tilsvarende tall for morbanken er 6,2 %.

I konsernet er det til sammen bokført 321 mill kroner i tap på utlån i 2014. 192 mill kroner av dette er tap på engasjementet i Russland som følge av krisen i russisk økonomi. I tillegg er verdien av konsernets eierandeler i den russiske bankvirksomheten nedskrevet med 107 mill kroner. Samlet tapsavsetning på engasjementet i Russland er dermed 299 mill kroner.

Konsernets risikoklassifiseringssystem viser at samlet kredittrisiko i utlånsporteføljen fortsatt er lav. Det arbeides for tiden godt med mislighold og tapsutsatte engasjement i konsernet, et arbeid som fortsatt vil være høyt prioritert. Det generelle tapsnivået forventes å være moderat den nærmeste tiden. Det vises også til nærmere informasjon i note 11 i årsregnskapet.

Til tross for den betydelige nedskrivningen i Russland, utgjorde konsernets egenkapitalavkastning 12,2 % for 2014, mot 13 % året før.

Finansielle nøkkeltall for 2014 (2013):

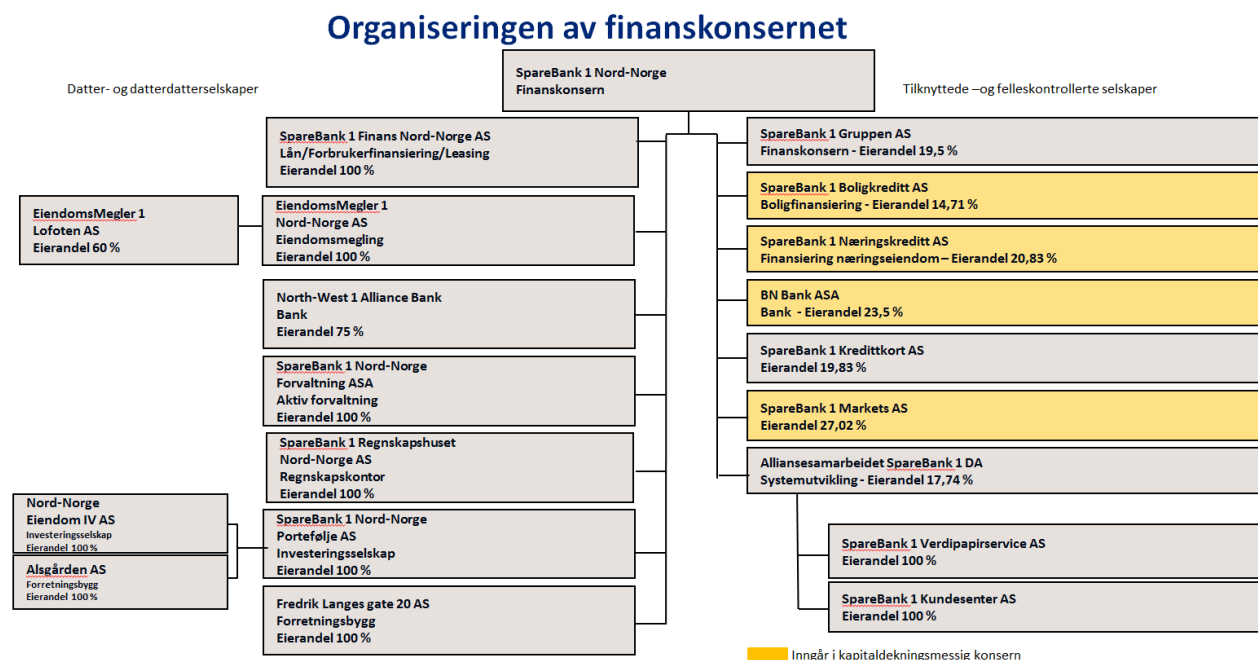
- Resultat før skatt på 1 345 mill kroner (1 181 mill kroner)
- Årsresultat etter skatt på 1 095 mill kroner (967 mill kroner)
- Egenkapitalavkastning (konsern); 12,2 % (13 %)
- Resultat per egenkapitalbevis (konsern); kr 4,13 (kr 3,78)
- Resultatet for 2014 er preget av
 - Meget god og forbedret underliggende bankdrift
 - Gode resultatbidrag fra felleskontrollerte virksomheter
 - Forbedret resultatbidrag fra datterselskapene
 - Fremdeles noe høye tap sett i forhold til konjunktorene
- Kostnadsprosent (konsern); 44,4 % (47,2 %)
- Utlånstap kunder; 164 mill kroner (172 mill kroner). Samlede utlånstap inkl. kostnadsført tap på utlån i Russland utgjør 321 mill kroner.
- Tapsføring på 300 mill kroner foretatt på konsernets engasjement i Russland, herav 192 mill kroner i tap på utlån.
- Utlånsvekst; 5,5 % (6,1 %) inklusive formidlingslån
- Innskuddsvekst siste 12 måneder; 1,8 % (3,1 %)
- Innskuddsdekning; 74,7 % (78,5 %)
- God soliditet med kjernekapitaldekning (konsern) på 13,7 % (13,4 %) og totalkapitaldekning på 15,7 % (13,9 %). Ren kjernekapitaldekning 12,6 % (12,3 %).
- Meget god likviditet

3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell

3.1. Konsernstruktur

Konsernet SpareBank 1 Nord-Norge består av følgende selskaper:

Figur 1 Konsernstruktur

Kort beskrivelse av selskapene:

SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS

Selskapet har forretningsansvar for produktområdene leasing og salgspantfinansiering, med Nord-Norge som det primære markedsområdet. I tillegg tilbyr selskapet forbruksfinansiering. Morbanken funder selskapet, og er en viktig distribusjonskanal.

EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS

Selskapet eies 100 % av SpareBank 1 Nord-Norge, driver eiendomsmeglervirksomhet i Nord-Norge og er medlem i en landsdekkende allianse med andre selskaper eid av SpareBank 1-banker. EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS eier 60 % av EiendomsMegler 1 Lofoten AS.

SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje AS

Selskapet endret navn fra SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS til SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje fra 29.01.14. Som et ledd i bankens økte fokus på kjernevirksomhet, er selskapets tidligere virksomhet under omstrukturering/avvikling. Av juridiske og praktiske grunner er SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje videreført som juridisk enhet. Formålet til selskapet er å forvalte eierposter i SpareBank 1 Nord-Norge-konsernet og virksomhet som naturlig hører dertil.

SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje AS eier 100 % av selskapet Bodøgruppen AS. I tillegg eier selskapet Nord-Norge Eiendom IV, som igjen eier selskapet Alsgården AS med 100 %. Begge disse selskapene er konsolidert inn i konsernregnskapet per 31.12.14.

North-West 1 Alliance Bank

SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i september 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank. Banken eies med 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrichesky i St. Petersburg. Hovedkontoret ligger i St. Petersburg med filial i Murmansk.

Det var 76 årsverk i North-West 1 Alliance Bank per 31.12.14 (78 årsverk per 31.12.13). På samme tid hadde banken en totalbalanse tilsvarende 400 mill kroner (527 mill kroner per 31.12.13).

Det vises forøvrig til avsnitt ovenfor om tapsavsetning på konsernets virksomhet i Russland.

SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA

Selskapet er et nordnorsk kompetansebasert forvaltningsselskap, 100 % eid av SpareBank 1 Nord-Norge. Kjernevirksomheten er aktiv forvaltning av kundeporteføljer bestående av verdipapirer innen områdene børsmoterte aksjer og -indeksfond, egenkapitalbevis og obligasjoner.

SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS

Banken startet i 2011 virksomhet innenfor økonomistyring og regnskapsføring. Bakgrunnen for satsningen på SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS er et ønske om å utnytte synergieffekter med konsernets øvrige virksomhet, som gjennom mersalg, økt kundetilfredshet og betalingstjenester.

Etter oppstarten er flere selskap innenfor bransjen kjøpt opp, og alle ble fusjonert inn i SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS i 2013. Selskapet hadde 118 medarbeidere per 31.12.14 og avdelinger i Hammerfest, Alta, Tromsø, Balsfjord, Finnsnes, Harstad, Mo i Rana, Sandnessjøen og Mosjøen/Trofors. Satsingen på denne bransjen skjer i samarbeid med flere av bankene i SpareBank 1-alliansen som har tilsvarende virksomhet, blant annet på områder som merkevare, IT, kompetanse, kvalitet og arbeidsprosesser.

3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter

SpareBank 1-alliansen, SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA

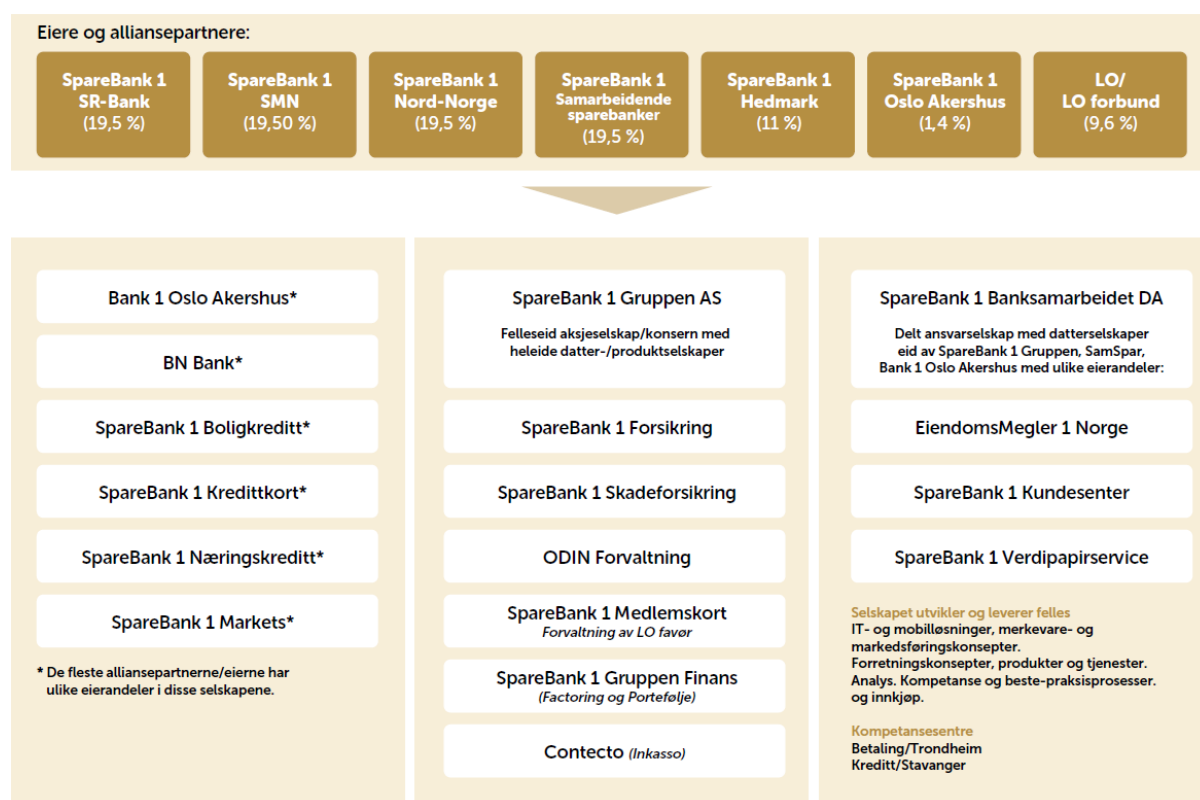
SpareBank 1-alliansens formål er å anskaffe og lever konkurransedyktige, finansielle tjenester og produkter samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar på denne måten til at privatpersoner og bedrifter opplever lokal forankring, dyktighet og en enklere hverdag. Videre skal alliansen bidra til å sikre bankens verdiskapning til glede for egen region og bankens eiere.

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av alliansens produktselskap gjennom det felles eide selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA og holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Nord-Norge eier 19,5 % av SpareBank 1 Gruppen AS og 17,74 % i SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1 gruppen har administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser og utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. SpareBank 1 Banksamarbeidet DA eier SpareBank 1 Verdipapirservice og SpareBank 1 Kundesenter.

I alliansen inngår EiendomsMegler 1 som er Norges største eiendomsmeglerforetak. EiendomsMegler 1 har felles kjedekontor, mens meglerkontorene eies direkte av de enkelte SpareBank 1-bankene.

Figur 2 SpareBank 1 Alliansen

BN Bank ASA

BN Bank tilbyr finansielle tjenester for person- og bedriftsmarkedet. Innenfor personmarkedet er banken en ren nettbank. I bedriftsmarkedet er BN Bank en betydelig aktør innen finansiering av næringsseiendom, og for bedriftsmarkedet har BN Bank avdelinger i Oslo og Trondheim. SpareBank 1 Nord-Norge eier 23,5 % i BN Bank.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt (SB1BK) sitt formål er å finansiere 1. prioritets boliglån for bankene i SpareBank 1-alliansen (sikkerhet innenfor 70 % av verdigrunnlaget for fast eiendom). Bankene overfører boliglån til SB1BK, før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarked ved utstedelse av obligasjoner med særskilt sikkerhet (covered bonds). SpareBank 1 Boligkreditts obligasjoner med særskilt sikkerhet, har rating Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. Per 31.12.14 eier SpareBank 1 Nord-Norge 14,71 % i SB1BK.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditts formål er å finansiere 1. prioritets lån innenfor næringsseiendom for bankene i SpareBank 1-alliansen. Bankene overfører 1. prioritets lån til SpareBank 1 Næringskreditt, før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarkedet. SpareBank 1 Næringskreditts obligasjoner har rating Aa3 fra ratingbyrået Moody's. Per 31.12.14 eier SpareBank 1 Nord-Norge 20,83 % i SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 Markets AS

Sammen med SpareBank 1 SMN, Sparebanken Hedmark, SamSpar og LO, kjøpte SpareBank 1 Nord-Norge høsten 2013 SpareBank 1 SR Bank sin eierpost i SpareBank 1 Markets AS. Per 31.12.14 eier banken 27,0 % av dette selskapet. Eierne har inngått avtale om restrukturering av selskapet, ved at SpareBank 1 SMN sin markedsvirksomhet integreres i SpareBank 1 Markets. SpareBank 1 SMN vil etter dette, og ved en ny emisjon i selskapet, ha en eierandel på 73,3 %, mens SpareBank 1 Nord-Norges eierandel vil være 9,9 %. Det forretningsmessige samarbeidet mellom SpareBank 1 Markets og eierbankene planlegges videreført. Disse transaksjonene planlegges gjennomført når nødvendig formell godkjenning fra myndighetene foreligger. Dette påregnes i løpet av 1. kvartal 2015.

SpareBank 1 Kredittkort AS

Selskapet ble etablert høsten 2012, og skal tilby kredittkorttjenester til alliansens kunder. Selskapet eies av de ulike alliansebankene. SpareBank 1 Nord-Norges eierandel per 31.12.14 er 19,83 %.

Bank 1 Oslo Akershus AS

Bank 1 Oslo Akershus opererer under markedsnavnet SpareBank 1 Oslo Akershus. De viktigste kundegruppene er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter samt organisasjonsmarkedet – primært fagbevegelsen. SpareBank 1 Nord-Norges eierandel i selskapet er 4,9 %.

Bank Tavrishesky

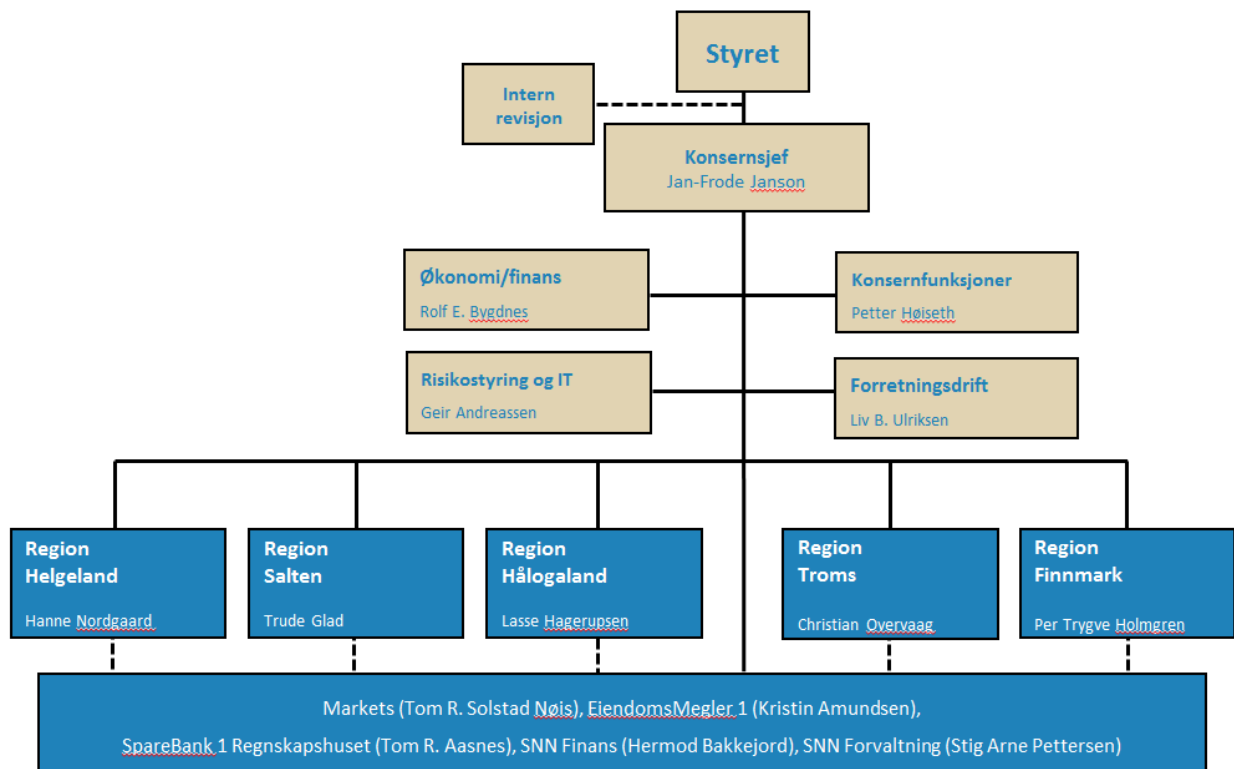
SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank, som eies 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrishesky. Bank Tavrishesky OJSC har hovedkontor i St. Petersburg og filialer i syv russiske byer. Banken er den 11. største regionale banken i Nordvest-Russland. Bankens virksomhet er i hovedsak rettet mot små og mellomstore bedrifter. SpareBank 1 Nord-Norge eier om lag 10 % av Bank Tavrishesky.

Det vises forøvrig til avsnitt ovenfor om tapsavsetning på konsernets virksomhet i Russland.

3.3 Organisering av banken

Organisering av kunderettet virksomhet og fagavdelinger i SpareBank 1 Nord-Norge fremgår av organisasjonskartet nedenfor:

Figur 3 Organisasjonskart

Konersnsjef har ansvaret for å iverksette strategier og risikostyring som bidrar til å oppfylle de målene styret setter for virksomheten, herunder effektive styringssystemer og internkontroll.

Konsernledelsen er konsernsjefens kollegium for den overordnede ledelse av banken, og består av konsernsjef, konserndirektører for regionene, konserndirektør økonomi og finans, konserndirektør forretningsdrift, konserndirektør konsernfunksjoner og konserndirektør risikostyring og IT.

3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell

Konsernets kontroll- og styringsmodell ivaretar organisatoriske krav til uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år, både i egen regi og gjennom SpareBank 1-samarbeidet, lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

Alle ledere er ansvarlige for å ha full innsikt i risikobildet innenfor eget forretnings- og/eller fagområde til enhver tid. For å tilfredsstille konsernets overordnede mål, har konsernet valgt en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 4 Ansvar og roller i risikostyringsprosessen

De mest sentrale rollene i risikostyringsprosessen er:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og fagavdelinger (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkingsfunksjon (avdeling for risikostyring og IT)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)

Konsernets kontroll- og styringsmodell skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering. Et viktig prinsipp er derfor at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten. Avdeling for risikostyring skal følge opp og støtte linje- og fagavdelingene i deres arbeid med kvalitet og risikostyring.

3.4.1 Ansvar for risikostyring og kontroll

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring er en sterk risikokultur som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for bankens virksomhet og egne handlinger, og de risikoer som er forbundet med dette.

Ansvar for risikostyring er delt mellom styret, styrene i datterselskapene, konsernledelsen og linjeledelsen. Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 Nord-Norges virksomhetsstyring som er beskrevet i "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" (se vår hjemmeside). Det er lagt vekt på ansvar gjennom personlige fullmakter og uavhengighet mellom forretningsområdene og organisatoriske enheter som overvåker forretningsområdene.

Styret i SpareBank 1 Nord-Norge har det overordnede ansvaret for konsernets risikoeksponeringer og håndtering av de ulike risikoområdene. Dette innebærer ansvar for å fastsette de overordnede målsettingene som definerer risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Konsernets prinsipper og rammer for risikostyring og intern kontroll er nedfelt i en egen "Policy for risikostyring og compliance". Denne gjennomgås årlig av styret, og er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll. Rammeverket gir føringer for konsernets overordnede

holdninger til risikostyring, og skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess for dette.

For å sikre at alle vesentlige forretnings- og risikoområder får en tilfredsstillende behandling i konsernledelsen og styret, utarbeides det årlig en årsplan for styret. Årsplanen skal sikre:

- jevnlig gjennomgang og revisjon av viktig forretningsmessige dokumenter og områder
- fokus på forretningsmessige muligheter og trusler – økt konkurransekraft
- revisjon av satsingsområder og styringsmål
- vurdering av organisasjonens kapabilitet og kompetanse – herunder muligheter og sårbarhet
- vurdering av ansvar og roller – styringsmodell

Styret har opprettet et kompensasjonsutvalg som skal vurdere konsernsjefs lønns- og bonusbetingelser/ordninger. Utvalget består av styrets leder, nestleder og ett medlem.

Styret har opprettet revisjonsutvalg og risikoutvalg. Utvalgene er forberedende organer for styret i saker som vedrører overvåkning av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering. Konsernsjef er ansvarlig for å gjøre informasjon og anbefalinger tilgjengelig for utvalgene etter behov og på forespørsel.

Revisjonsutvalget og risikoutvalget består av tre medlemmer fra styret. Disse er uavhengige i tråd med definisjonen i "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)".

Konsernsjef har ansvaret for konsernets risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer, intern kontroll og løpende oppfølging. Konsernsjef er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsområdene har ansvaret for den samlede risikostyringen innenfor eget virksomhetsområde. Dette innebærer at ledere skal etablere og gjennomføre en forsvarlig risikostyring innenfor sitt ansvarsområde, og sørge for at dette ansvaret utøves på en aktiv måte i samsvar med bankens policy for risikostyring, fullmakter, instruksjer og rutineverk.

Avdeling for risikostyring og IT er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer til konsernsjef. Avdelingen har det overordnede ansvaret for helhetlig risikostyring, intern kontroll og konsernets etterlevelse av regler og bestemmelser, herunder ansvar for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer.

Kredittavdelingen er konsernets sentrale avdeling innenfor kredittområdet. Avdelingen har ansvaret for utarbeidelse og vedlikehold av mål, strategier, retningslinjer og rutiner, operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kredittrisikohåndtering. Kredittavdelingen har en frittstående rolle i forhold til forretningsområdene og lokalbankene.

Internrevisjonen skal gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming av kontroller, samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer. Det faglige ansvaret for konsernets interne revisjonsfunksjon ivaretas av ekstern leverandør av revisjonstjenester, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Konsernkredittutvalg innstiller på alle saker som iht. konsernets retningslinjer skal behandles av styret. Utvalget har en sentral rolle ved utforming av konsernets kredittstrategier, kredittpolicyer og kredittregelverk.

Balansekomiteen ledes av konserndirektør finans. Komiteen behandler saker knyttet til styring av markeds- og finansieringsrisiko, og har ansvaret for å følge opp etterlevelse av rammer fastsatt av styret. Komiteen følger opp og fastsetter internprising av kapital og kapitalstruktur.

Valideringskomiteen ledes av Konserndirektør risikostyring og IT. Komiteens hovedoppgaver er å sikre at

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på.
- forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige.
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle.
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstaking.

- SpareBank 1 Nord-Norge etterlever Forskrift om Kapitalkrav.

3.4.2 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging

Banken har stor fokus på å utvikle og drive gode styringssystemer/ ledelsesinformasjonssystemer.

Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både viktige parametere i konsernets IRB-system, forretningsmessig oppfølging og styring, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

- Balansert målekort (BMK)
 - Konsernets strategiske målekort måler sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Gjelder blant annet risikojustert avkastning, andel høyrisiko og kredittkvalitet.
- Porteføljestyringssystemet (PorTo)

Konsernets sentrale system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametere:

 - Misligholdssannsynlighet (PD)
 - Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
 - Eksponering gitt mislighold (EAD)
 - Forventet tap (EL)
 - Uventet tap (UL)
 - Risikojustert avkastning
 - Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestyringssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting.

- Early Warning

Konsernets early warning system gir mulighet for løpende oppfølging av sentrale risikodrivere: Dette er viktige indikatorer for bedre oppfølging av kundene og potensiell misligholdsutvikling. Informasjonen fra early warning systemet er viktig for å fange opp sentrale utviklingstrekk på et tidligst mulig tidspunkt.
- Risiko- og informasjonssystemet (RIs) og Taps- og hendelsesdatabase
 - Forbedringsdatabase for strukturert og dokumentert oppfølging av arbeid med forbedringsområder og tiltak knyttet til ulike hoved- og delprosesser, hendelser eller sentrale fagområder i konsernet. Et sentralt system i forbindelse med overvåking og styring av operasjonell risiko.

Internkontrollrapportering/Lederbekreftelse

Ledende personale, definert som banksjefer, fagsjefer, avdelingsledere og direktører, skal innenfor sine respektive ansvarsområder rapportere hvordan risikostyringen er gjennomført i forhold til godkjent rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi konsernsjef og styret tilstrekkelig materiale for å ta stilling til om risikostyringen er forsvarlig ivaretatt. Slik bekreftelse eller rapportering skal skje minst en gang årlig, eller når vesentlige forhold tilsier det. Lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring og IT.

Hensikten med den årlige rapporteringen er først og fremst:

- å ivareta ledernes ansvar for forsvarlig og målrettet drift, samt å sikre at dette ansvaret blir ivaretatt på en systematisk og likeartet måte i konsernet
- å legge grunnlaget for et aktivt engasjement fra styret, kontrollkomité og daglige ledere
- å medvirke til at bankens organisasjon og dens ledere regelmessig vurderer de forskjellige forretnings- og kontrollmessige risikoer, og valg av kontrolltiltak
- å bidra til læring og utvikling av kvalitet, samt utvikling av lokalt eierskap til kvalitet og risikostyring

Rapporteringen er viktig i konsernets lederutviklingsprosess for bedre forståelse for betydningen av god risikostyring og kvalitet. Rapporteringen skal være et sentralt virkemiddel i forbindelse med opplæring i banken. Rapporteringen er standardisert, prosessorientert og følger en fast struktur med følgende områder:

- policy/strategi/rutiner
- kompetanse
- lover/regler
- organisasjonskultur

Forbedringsområder går inn i RIs og konsernsjef legger rapporten fram for bankens styre.

Risikorapport til konsernsjef og styret

Avdeling for risikostyring og IT utarbeider hvert kvartal en risikorapport som oversendes konsernsjef og styret. Formålet med risikorapporten er å:

- orientere konsernsjef og styret i SpareBank 1 Nord-Norge om status og forventet utvikling i risikoprofilen til banken og konsernet
- gi konsernsjef og styret et bedre styrings- og beslutningsgrunnlag
- gi konsernsjef og styret en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i bankens strategier
- gi konsernsjef og styret mulighet til å ivareta sitt lovmessige kontrollansvar

4. Kapitaldekning

4.1 Kapitaldekningsregelverket

Finansdepartementet fastsatte 22.08.14 forskrifter som regulerer de mer tekniske bestemmelsene i CRD IV-regelverket. De overordnede bestemmelsene er allerede tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandeloven. Disse trådte i kraft 01.07.13 og medfører en gradvis økning i minstekravet til ren kjernekapital frem til 01.07.16. Øvrige krav i CRD IV er foreløpig ikke innført i Norge.

De nye regelverket spesifiserer minimumskrav til ren kjernekapitaldekning(4,5 %), kjernekapitaldekning(6 %) og kapitaldekning(8 %), hvor kjernekapitaldekningen kan bestå av inntil 1,5 % hybridkapital og kapitaldekningen kan bestå av inntil 2 % tilleggskapital. I tillegg er det definert et sett med bufre som skal dekkes av ren kjernekapital. Disse er: Kapitalbevaringsbuffer(2,5 %), Systemrisikobuffer(3 %), SIFI-buffer(2 %) og motsyklisk kapitalbuffer(0-2,5 %).

Norge har valgt å innføre kravene noe hurtigere enn gjennomføringsfristen i det internasjonale regelverket. Fra 01.07.14 var kravet til ren kjernekapitaldekning 10,0 % og 13.5 % til kapitaldekning, noe som oppfylles med god margin av SpareBank 1 Nord-Norge.

Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og forvaltning av risiko. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Et risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Nord-Norge er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapningen i konsernet.

Kapitalkravene baseres på tre pilarer:

- Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel II. Det nye regelverket innebar ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, hvor *minstekravet* fortsatt er 8 prosent, men det ble noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne, samt endringer i fradragsregler. I tillegg er det innført et særnorsk LGD-gulv som sier at sum LGD for boliglånsporteføljen minimum skal være 20 % av EAD.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Figur 5 Metoder for å beregne kapitalkravet

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ¹⁾	Interne målemetoder ¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ¹⁾		AMA-metoden ¹⁾

1) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet.

For banker som er godkjent for å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko være basert på bankkonsernets interne risikovurderinger. Det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning blir mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av bankenes egne modeller. Risikoparameterene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold) og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Kapitalkravsforskriften.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparameterne PD, S, KF og LGD ved bruk av egne modeller for beregning av kapitalkravet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde et tilstrekkelig kapitalnivå.

Proessen for risikovurdering omfatter en vurdering av risikoprofil og kapitalbehov i morselskaper, vesentlige datterselskaper og eierposter i tilknyttede selskaper. Vurderingen gjennomføres årlig, og risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital. Banken benytter både kvantitative modeller og kvalitative vurderinger for å fastsette kapitalbehovet. Stresstester for kredittrisiko og markedsrisiko gir viktige føringer på endelige vurderinger.

Finanstilsynet skal i tillegg gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

Som ledd i tilsynsprosessen utarbeider Finanstilsynet årlig en samlet risikovurdering for konsernet. I vurderingen gis en tilbakemelding om konsernets kapitalisering og risikonivå.

Finanstilsynet kom den 12.03.2015 med et rundskriv hvor de presiserer at regulatoriske IRB-modeller må brukes i måling og rapportering av risiko til ledelse og styre, samt i pilar 3 rapporteringen. Dette vil medføre at forskjellen mellom kapitalbehov målt etter interne og regulatoriske modeller vil reduseres.

Det er etablert prosesser i SpareBank 1 Nord-Norge for å vurdere kapitalbehovet i forhold til risikoprofil og kvalitet på etablerte risikostyrings- og kontrollsystemer. Prosessen og dens resultater blir dokumentert skriftlig i en årlig ICAAP-rapport. Konsernets ICAAP-rapport ble sendt Finanstilsynet i desember 2014, og konserndirektør risikostyring og IT er ansvarlig for gjennomføring av kapitalvurderingsprosessen. Konsernets har over lang tid arbeidet systematisk med å kvantifisere risiko i alle deler av virksomheten. Risikojustert kapital er konsernets mål for risiko.

Det er bred deltakelse fra den sentrale ledelsen, fagavdelingene og risikomiljøet ved utarbeidelse av risikovurderinger og kapitalbehov. Konsernets kapitalisering og kapitaliseringsmål inngår som en viktig del av konsernets planarbeid og strategiprosess. Resultatene fra de kvantitative og kvalitative vurderingene er godt forankret i fagmiljøene, balansekomiteen og konsernledelsen før behandling i styret.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene pålegger alle institusjoner å publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalkrav og -struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i pilar 1.

Dette dokument oppfyller sammen med bankens årsrapport krav til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Internrevisjon

Internrevisjonen skal regelmessig revidere IRB-systemet og bruken av det, herunder etterlevelsen av kapitalkravsforskriften. Denne vurderingen skal minimum foretas årlig, og skal være en del av den uavhengige rapporteringen til styret. Revisjonens arbeid innbefatter også en vurdering av ICAAP-prosessen, forankring i organisasjonen og om kapitalen er tilstrekkelig i forhold til risikoprofilen for konsernet og de viktigste datterselskapene og felleskontrollerte selskaper.

4.2 Soliditetsmål

Effektiv kapitalstyring henger tett sammen med konsernets strategiske planer, markedsmuligheter (herunder vekststrategier), risikotoleranse og kapitalmålsettinger.

Kapitalstyringen i SpareBank 1 Nord-Norge skal først og fremst sikre en tilstrekkelig kapitalstørrelse (soliditet) og en effektiv kapitalanvendelse sett i forhold til å sikre kreditorer mot tap (kreditorvern). Ett av konsernets strategiske mål er å være ubestridt solid.

SpareBank 1 Nord-Norges kapitalstyring tar utgangspunkt i konsernets overordnede kapitalmålsettinger som også beskrives i dette dokument. Målsettingene skal ses i sammenheng med konsernets risikoprofil, og kapitalmål skal utformes i tråd med den risikobaserte tilnærmingen i det nye kapitaldekningsregelverket.

Det **kapitalmålet som fastsettes** skal sikre at SpareBank 1 Nord-Norge for hvert enkelt selskap, samt på konsernnivå har tilstrekkelig kapital til å oppfylle:

- a) *Interne pålagte krav* til kapital i forhold til underliggende risiko i virksomheten, dvs. konsernets egen vurdering av sitt kapitalbehov i henhold til ICAAP (Pilar 2). Dette kravet bør også holdes opp mot forventninger til soliditet fra kapitalmarkedet.

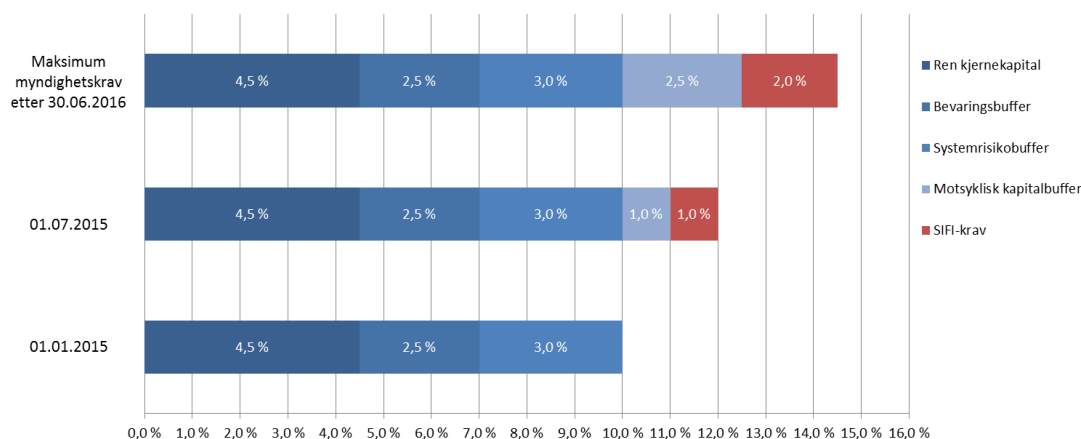
Kreditorvernet: Kreditorvernet beskriver med hvor stor sannsynlighet kreditorene kan bli påført et tap innenfor en ettårs horisont. Kreditorvernet uttrykkes gjennom konfidensnivået.

Konsernets kapitalplan definerer rammer for kapitaldekning. Dette innebærer ren kjernekapitaldekning på minimum ett prosentpoeng over myndighetspålagte krav (p.t. 10 %).

Figur 7 nedenfor viser innfasingen av kapitalkravene, samt et maksimumsnivå for kapitalkrav der maksimumsnivået til de forskjellige bufferne er hensyntatt. SpareBank 1 Nord-Norge har

et langsiktig mål om å tilpasse seg til SIFI-kravet selv om konsernet ikke er definert som systemkritisk av Finansdepartementet. SIFI-kravet vil i hovedsak ivaretas av Sparebankstiftelsen SpareBank 1 Nord-Norge. Konsernets langsiktige mål for ren kjernekapitaldekning er p.t. 14,5 %.

Figur 6 Innfasing av myndighetspålagte kapitalkrav

Kapitalplanen søker å sikre at ikke konsernet får et underskudd som medfører at konsernet kan miste sin selvstendighet. Slike beregninger baseres på stresstester over en nedgangskonjunktur på 5 år. Konsernet har et mål om at ren kjernekapitaldekningen i et fremskrevet krisescenario skal ha tilstrekkelige buffere slik at denne ikke faller under 9,5 % (minimumskrav 4,5 % + systemrisikobuffer 3,0 % + SIFI-krav 2,0 %), under forutsetning om at det i et krisescenario kan tæres på motsyklisk kapitalbuffer og bevaringsbuffer.

- b) *Regulatorisk kapitaldekning*: Offentlig pålagte myndighetskrav i forhold til kapitaldekning, dvs. regulatorisk kapital (Pilar1) som legges til grunn for fastsettelse av minstekrav for kapitaldekning i henhold til regelverket i kapitalkravforskriften; totalkapitaldekning, kjernekapitaldekning og ren kjernekapitaldekning.

I tillegg til ovennevnte skal kapitalstyringen i konsernet også

- sikre konkurransedyktige vilkår i innlånsmarkedet (ratingperspektiv)
- tilfredsstille eierens krav til egenkapitalavkastning (konkurransedyktig egenkapitalavkastning)
- sikre at konsernet og datterselskapene kan utnytte vekstmuligheter i markedet (organisk eller via oppkjøp)

En gjennomgang av kapitalmålene skal foretas årlig og godkjennes av styret.

Ny vurdering av kapitalmålet vil senest gjøres i forbindelse med nye regulatoriske kapitalkrav til norske banker, eller ved behandlingen av konsernets ICAAP og kapitalplan mot slutten av 2015.

4.3 IRB-tillatelser

Kredittrisiko

SpareBank 1 Nord-Norge har hatt godkjenning fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kredittrisiko siden 2007. Banken er pr. 31.12.2014 godkjent for bruk av IRB-Grunnleggende (FIRB) for BM og IRB-Avansert (AIRB) for PM. Dette betyr at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil helt eller delvis være basert på konsernets interne risikomodeller.

Tapsgraden ved mislighold (LGD) er regulatorisk satt til 45 prosent. Valideringsresultatene til SpareBank 1 Nord-Norge viser at tapsgraden til misligholdte engasjement i BM ligger i området rundt 15-30 prosent.

I 1.kvartal 2015 mottok SpareBank1 Nord-Norge tillatelse til bruk av IRB-Avansert også for foretaksporteføljen. Dette innebærer bruk av egen LGD modell regulatorisk fra og med 1.kvartal 2015. Effekten av dette på risikovekter for foretak medfører en reduksjon, fra ca 91% (31.12.2014) til ca 75%.

Fra 1.kvartal 2015 vil modellene for boliglån være tilpasset finanstilsynets krav i rundskriv 8/2014. Dette innebærer innføring av minimum PD på 0,2% (fjerning av risikoklasse A hos oss) og til dels betydelige innstramminger i LGD-modellen via Finanstilsynets referansemodell. Effekten av dette er for SpareBank 1 Nord-Norge beregnet til å om lag tilsvare den reduksjon i risikovekt som kommer gjennom AIRB-tillatelsen for foretak.

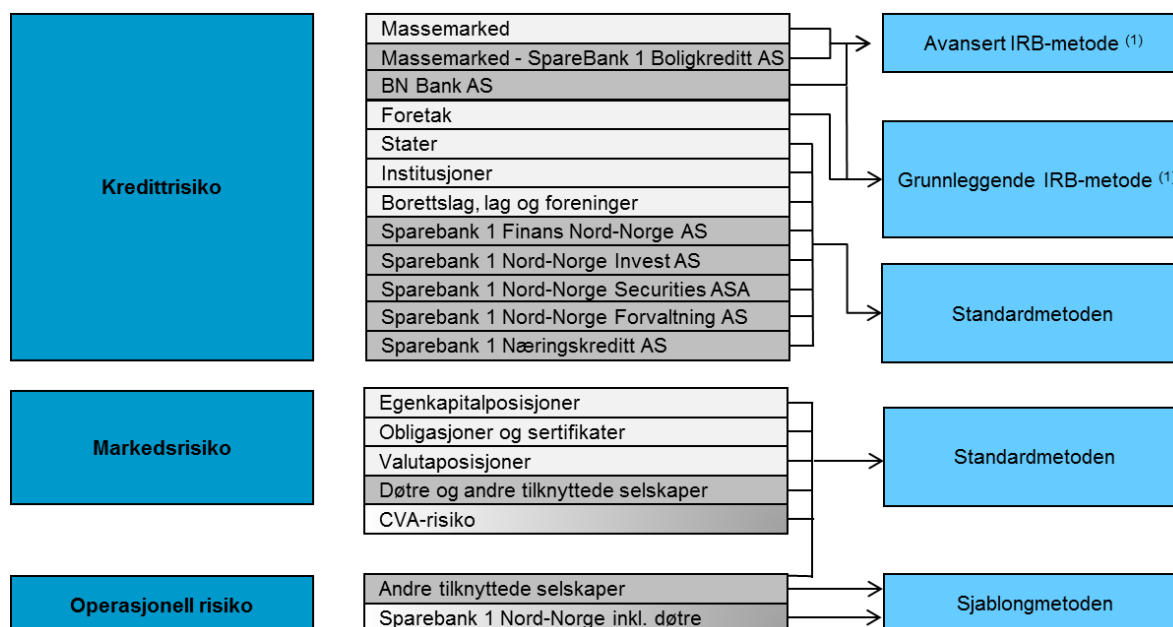
Operasjonell risiko

SpareBank 1 Nord-Norge rapporterer operasjonell risiko etter sjablongmetoden for morbank. Banken har over tid utviklet kontroll- og kvalitetssystemer for å kunne rapportere operasjonell risiko etter kravene for sjablongmetode som fremgår av Kapitalkravsforskriften. De resterende deler av konsernet rapporterer fremdeles etter basismetoden.

4.4 Kapitaldekning

Figuren nedenfor viser de metodene som SpareBank 1 Nord-Norge bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

Figur 7 Metoder for beregning av kapitalkravet

1) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

SpareBank 1 Nord-Norge eier per 31.12.14 14,71 % av SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Hovedformålet med kredittforetaket er å sikre eierne stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Boligkreditt AS fikk IRB-godkjenning i 2009. Eierandelen er, etter godkjenning av Finanstilsynet, tatt inn i kapitaldekningen etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Eierandel i BN Bank ASA (23,5 prosent) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (20,83 prosent) er i kapitaldekningen også tatt inn etter reglene om proporsjonal konsolidering.

SpareBank 1 Gruppen behandles kapitaldekningsmessig etter reglene om vesentlige eierposter i annet finansforetak. Dette gir et fradrag i ren kjernekapital på 591 mill kroner, samt øker beregningsgrunnlaget med 2 199,5 mill kroner.

4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper

Figur 8 Konsolideringsprinsipper

Beløp i mill kroner	Org.nr	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi	Stemme-rett	Regnskapsmessig konsolidering	Kapitalkrav	Ansv.kapital	Kap.dekning
Datterselskap									
Selskaper som er fullt- og proporsjonalt konsolidert for kapitaldekningsformål									
North-West 1 Alliance Bank, Russland	0	3.450.000	91	0	75,00 %	Oppkjøpsmetoden 75 %	0	0	0,0 %
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931262041	21.100	28	30	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
EiendomsMegler 1 Lofoten AS	968382454	3.735	4	4	60,00 %	Oppkjøpsmetoden 60 %			IA
SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	930050237	61.400	366	366	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	269.970	511.834	15,2 %
SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje AS	935491533	18.227	67	81	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
Nord-Norge Eiendom IV AS	991391142	1.685	20	20	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
Alsgården AS	966850582	513	78	78	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
Fredrik Langesg 20 AS	962315666	42	30	30	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA	982693355	200.000	7	7	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	811	5.203	51,3 %
SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS	851987142	1.500	44	44	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
BN Bank ASA	914864445	3.317.338	209	846	23,50 %	Egenkapitalmetoden 23,50 %	1.716.823	4.223.702	19,7 %
SpareBank 1 Boligkreditt AS	988738387	6.984.080	1.048	1.095	14,71 %	Egenkapitalmetoden 14,71 %	5.617.128	9.893.161	14,1 %
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894111232	2.853.400	357	362	20,83 %	Egenkapitalmetoden 20,83 %	1.339.201	2.338.880	14,0 %
SpareBank 1 Markets AS	992999101	14.133	35	26	27,03 %	Egenkapitalmetoden 27,03 %	36.441	69.280	15,2 %
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, men hvor det foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	381.498	715	1.168	19,50 %	Egenkapitalmetoden 19,50 %			
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, og hvor det ikke foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
Allianse samarbeidet SpareBank 1 DA	986401598	2	18	18	17,74 %	Egenkapitalmetoden 17,74 %			
SpareBank 1 Kredittkort AS	975366453	126.607	39	35	19,83 %	Egenkapitalmetoden 19,83 %			
Bank 1 Oslo Akershus AS	910256351	218.841	78	137	4,80 %	Oppkjøpsmetoden 4,80 %			
Bank Tavrishesky, Russland	0	104.621.999	122	0	9,26 %	Oppkjøpsmetoden 9,26 %			

SpareBank 1 Nord-Norge legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene og mellom datterselskapene ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Figur 9 Kapitaldekningsberegning konsern

Beløp i mill kroner	31.12.14	31.12.13	31.12.12
Kjernekapital			
Eierkapital	1 807	1 807	1 655
Overkursfond	843	843	245
Sparebankens Fond	3 745	3 565	3 083
Uttevningfond	1 020	776	456
Gavefond	332	163	150
Fond for urealiserte gevinster	- 30	- 2	- 3
Annen egenkapital	1 611	1 327	1 224
Minoritetsinteresser	15	23	
Sum balanseført egenkapital	9 343	8 502	6 810
Fradrags for avsatt utbytte	- 522	- 154	- 106
Fradrags for netto pensjonsmidler	- 51	- 136	- 29
Fradrags for fond for urealiserte gevinster	0	69	41
Justert kjernekapital fra konsolidert finansinstitusjon	80	- 163	- 58
Fondsobligasjon 1)	681	653	989
Fradrags for utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	- 113	- 114	- 66
Fradrags for ansvarlig kapital i finansinstitusjoner (50%)	- 591	- 174	- 106
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 385	- 94	- 97
Kapitaldekningsreserve (50%)	0	- 606	- 706
Sum kjernekapital	8 442	7 783	6 672
Tilleggskapital			
Evigvarende ansvarlig kapital	0	0	0
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1 284	1 160	1 507
Fradrags for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	- 43	- 174	- 106
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	0	- 94	- 97
Kapitaldekningsreserve (50%)	0	- 606	- 706
Sum tilleggskapital	1 241	286	598
Ansvarlig kapital	9 683	8 069	7 270
Risikovektet beregningsgrunnlag			
Kapitalkrav for:			
Kreditrisiko IRB	36 638	2.931	25 966
Kreditrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoden)	20 457	1.637	21 261
Gjeldsrisiko	235	19	141
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	500	40	479
Valutarisiko	143	11	396
Operasjonell risiko	3 177	254	3 317
Fradrags for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	0	- 348	- 269
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)	0	- 47	- 57
CVA tillegg	688		
Kapitaldekningsreserve	0	-97	-1 411
Totalt beregningsgrunnlag	61 838	4.791	49 823
Tillegg for "gulv" etter Basel I iht. overgangsordning	0	0	5 275
Korrigert IRB beregningsgrunnlag	61 838	4.791	55 098
Korreksjon andel "gulv" etter Basel I	20,00 %	20,00 %	20,00 %
Kapitaldekning	15,7 %	13,9 %	13,2 %
Ren kjernekapitaldekning	12,6 %	12,3 %	10,3 %
Kjernekapitaldekning	13,7 %	13,4 %	12,1 %

- 1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 % av kjernekapitalen, overskytende teller som evigvarende tilleggskapital.

Figur 10 Spesifikasjon ansvarlig kapital

Figur 10
Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler (Pilar 1)

Beløp i mill kroner

	31.12.14	31.12.13	31.12.12
Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav
Kredittrisiko	4.467	3.649	3.639
Markedsrisiko	70	83	81
Operasjonell risiko	254	237	265
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	0	669	422
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	4.791	4.639	4.408

Figur 11 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner

Forfallsstruktur	31.12.14	31.12.13	31.12.12
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital			
2018 3 mnd Nibor + 1,25 (Call opsjon 2013)			
2018 3 mnd Nibor + 2,75 (Call opsjon 2013)			
2019 3 mnd Nibor + 2,40 (Call opsjon 2014)		100	100
2019 fast rente 8,35 (Call opsjon 2014)		350	350
2015 3 mnd Euribor + 0,45 (Call opsjon 2010) EUR			
2013 mnd Euribor + 2,75 (Call option 2017)			
2022 mnd Nibor + 2,75 (Call opsjon 2017)	500	500	500
2024 mnd Nibor + 1,5 (Call opsjon 2019)	350		
Over-/underkurs ansvarlig lån			
Valuta agio/disagio tidsbegrenset			
Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	850	950	950
Evigvarende fondsobligasjoner			
2033 6mnd Nibor+margin (USD 60 mill.)(Call opsj 2013)			
2099 3mnd Nibor + 4,75 (Call option 2017)	500	500	500
Fondsobligasjon valuta agio/disagio			
Sum evigvarende fondsobligasjon	500	500	500
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1.350	1.450	1.450
Gjennomsnittlig rente NOK	5,33 %	5,33 %	5,33 %
Gjennomsnittlig rente USD	2,92 %	2,92 %	2,92 %
Subordinated loan capital and capital bonds			
Maturity structure	31.12.14	31.12.13	31.12.12

Figur 12 Kapitaldekningsberegning SpareBank 1 Nord-Norge Finans

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital	31.12.2014	31.12.2013
Aksjekapital	307.000	307.000
Overkursfond	59.000	59.000
Annen egenkapital	155.604	144.395
Sum balanseført egenkapital	521.604	510.395
 Fradrag for avsatt utbytte	-85.770	-72.415
Fradrag for overfinansiering av pensjonsforpliktelser	-	-2.587
Fradrag for utsatt skatt	-	-
Sum kjernekapital	435.834	435.393
 Tilleggskapital	 76.000	 30.000
Sum tilleggskapital	76.000	30.000
 Ansvarlig kapital	 511.834	 465.393
 Risikovektet beregningsgrunnlag		
Kapitalkrav for:		
Kredittrisiko IRB	-	-
Kredittrisiko - Standardmetoden	3.144.563	3.276.150
Gjeldsrisiko	-	-
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	-	-
Valutarisiko	-	-
Operasjonell risiko	230.059	198.225
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)	-	-
Kapitaldekningsreserve	-	-
Totalt beregningsgrunnlag	3.374.622	3.474.375
 Kapitaldekning	 15,17 %	 13,40 %
Kjernekapital	12,92 %	12,53 %
Tilleggskapital	2,25 %	0,86 %

Figur 13 Kapitaldekningsberegning SpareBank1 Nord-Norge Forvaltning

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital pr 31.12.12	31.12.2014	31.12.2013
Aksjekapital	2.000	2.000
Overkursfond	3.600	3.617
Annen egenkapital	18	64
Sum balanseført egenkapital	5.618	5.681
 Fradrag for avsatt utbytte	-	-
Fradrag for overfinansiering av persjonsforpliktelser	-	-
Fradrag for utsatt skatt	-31	-52
Sum kjernekapital	5.587	5.629
 beregningsgrunnlag	 14.125	 13.100
kapitaldekning	39,55 %	42,97 %

Beregningsgrunnlag jf. Kapitalforskriften.

Som beregningsgrunnlag benyttes det høyeste beløpet etter beregning etter standardmetoden, minstekrav til startkapital eller andel av faste kostnader. For 2014 benyttes minstekravet til startkapital, kr 14 125 000, som gir kapitaldekning på 39,55 % (42,97 % i 2013).

5. Risiko og kapitalstyring

5.1 Risk management

Ansvar for å styre og overvåke risikoen innenfor de rammer og retningslinjer som er vedtatt av styret tilligger de ulike forretnings- og fagområdene i konsernet. Dette er i samsvar med konsernets kontroll- og styringsmodell som er nærmere beskrevet i kapittel 3.4.2.

Det løpende ansvaret for den samlede risikovurderingen og risikorapporteringen er tillagt avdeling for risikostyring og IT som rapporterer til konsernsjef. Kvartalsvis risikorapport, ICAAP og årlig lederbekreftelse utarbeides av avdeling for risikostyring og IT, og rapporteres til styret sammen med konsernsjefs utfyllende kommentarer.

Konsernets ledelsesstruktur reflekterer lovkravene for børsnoterte selskaper generelt og finansiell virksomhet spesielt.

5.2 ICAAP

5.2.1 Formål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er et sentralt virkemiddel i SpareBank 1 Nord-Norge for å nå bankens målsettinger slik de er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsomhet og mulighetene for å oppfylle målsettingene overfor egenkapitalbeviserne, ansatte og samfunnet, er avhengig av evnen til å identifisere, måle, styre og prise de risikoer som oppstår i forbindelse med tilbudet av finansielle produkter og tjenester. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- Tilfredsstillende kapitaldekning
- Konkurransedyktig avkastning
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde

5.2.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring

Fornyelse og revisjon av overordnede og sentrale styringsdokumenter er gjenstand for årlig drøfting og behandling av styret. Dette for å sikre bred forståelse for sammenhengen mellom et godt rammeverk for styring og kontroll, og aktivt bruk av rammer/mål for styring av risiko sett mot kravene i kapitaldekningsreglene.

SpareBank 1 Nord-Norges rammeverk for identifisering og styring av risiko fremgår av skissen nedenfor:

Figur 14 Rammeverk risiko- og kapitalstyring

Styret har gjennom "Policy for risikostyring og compliance" for konsernet lagt føringer på struktur, ansvar og metodikk knyttet til helhetlig risikostyring i SpareBank 1 Nord-Norge.

Arbeidet med helhetlig risikostyring er en sentral del av konsernets totale forretningsprosess. Sentrale fagavdelinger er involvert i prosessen gjennom både analyser, overvåking, styring og rapportering av risiko.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring, er rammeverket basert på vesentlige elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer konsernet etter.

- Strategisk målbilde
- Organisering og organisasjonskultur
- Risikoidentifikasjon
- Risikoanalyse
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren for de andre elementene.

Forretningsstrategi

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører løpende revisjon av konsernets forretningsstrategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Organisasjonskultur

Organisasjonskulturen er grunnmuren i konsernets risiko- og kapitalstyring og omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Nord-Norge har derfor etablert

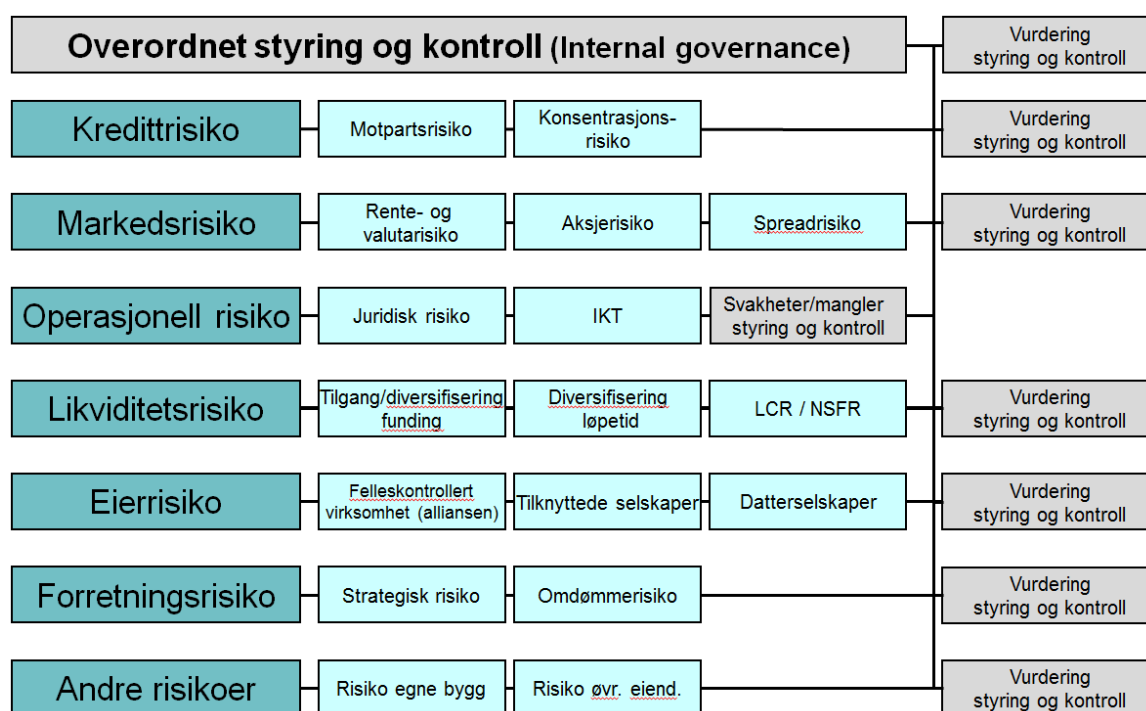
et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer (SNN-koden) som er kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Konsernets rammer og retningslinjer for "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" og "SNN-koden" har en viktig rolle i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk og hvordan vi gjør forretninger med kunder og andre forbindelser i SpareBank 1 Nord-Norge. Disse utgjør et viktig element i bankens styring av omdømmerisiko.

Risiko- og kapitalstyring

Alle vesentlige risikoer er gjenstand for fortløpende vurderinger gjennom året. De vesentligste risikoer kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for økonomisk kapital og er et viktig grunnlag for bankens prosess for kapitalstyring. Kapitalvurderingsprosessen innbefatter hoved- og underrisikogrupper som vist nedenfor. Sentralt i vurderingen av kapitalbehov er også vurdering av styring og kontroll knyttet til de ulike forretnings- og risikoområder.

Figur 15 Risikotyper, styring og kontroll

Det er en grunnleggende målsetting at den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad, og innenfor den vedtatte forretningsstrategien, skal allokere til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 Nord-Norge underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Styret er ansvarlig for å initiere ICAAP-prosessen og kapitalplanleggingen, samt godkjenne utforming og metodevalg. I tillegg er styret ansvarlig for å sette mål for konsernets kapitalnivå som er tilpasset risikoprofil og forretningsmessige rammebetingelser. Denne prosessen er en integrert del av konsernets samlede risikostyring. Prosessen skal være risikodrevet og omfatte:

Figur 16 ICAAP

Risiko- og kapitalvurderingsprosessen tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbilde. På grunnlag av det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det en fremskrivning av forventet finansiell utvikling samt fremtidsscenarioer knyttet til en nedgangskonjunktur og kapitalstress som minimum varer i fem år.

5.2.3 Prognoser og stresstester

5.2.3.1 Beskrivelse av prognosemodell og stresstester

I løpet av de siste tiårene har finansiell stabilitetsanalyse fått en stadig mer sentral rolle i mange sentralbanker, og derigjennom nye krav til finansinstitusjonene. Dette må ses i sammenheng med at finansmarkedene er blitt dypere og finansielle kriser har inntruffet hyppigere. Et viktig element i analysen av finansiell stabilitet er å undersøke hvor sårbart det finansielle system er overfor makroøkonomiske forstyrrelser. Dette kan gjøres ved hjelp av prognoser og stresstester.

Hovedformålene med prognosemodellen er å vurdere konsernets resultat-, risiko- og soliditetsutvikling gitt ulike scenarioer der konjunkturutviklingen er svak, og gi tilhørende anslag på kapitalbehovet. Utfordringen er å identifisere relevante framtidige scenarioer der risikoen øker, og å konstruere en god sammenheng mellom makroutviklingen i scenarioene og mikroutviklingen for sentrale variabler som påvirker resultatet, balansen og risikonivå. Scenarioene bør være relevante i den forstand at de dekker forhold som anses å kunne forstyrre den makroøkonomiske stabiliteten i norsk økonomi med påfølgende økning i risikoen i konsernet.

Prognosemodellen må tilfredsstille de krav som kapitaldekningsreglene gir. Dette gjelder krav som stilles til IRB-banker gjennom kapitalkravsforskriften (Pilar 1) og retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene (Pilar 2).

5.2.3.2 Eksterne krav til stresstester og scenarioer

I kapitalkravsforskriftens § 16-1 heter det:

1. Institusjonen skal identifisere forhold som kan påvirke kredittrisikoen og kapitaldekningen i negativ retning og gjennomføre stresstesting. Stresstestene skal gjenspeile situasjoner der det er endringer som i særlig grad kan påvirke kredittrisikoen, herunder konjunkturedgang. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av institusjonens portefølje, og skal inkludere en vurdering av betydningen for institusjonens soliditet.
2. Stresstesting skal gjennomføres regelmessig og minst årlig.
3. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler for stresstesting.

Stresstesting er altså en forutsetning for IRB-godkjenning. Stresstestene skal vise effekten på kapitaldekningen og evnen til å oppfylle minimumskravet til kapital. Forskriften sier ikke noe om hvor alvorlig scenario man skal analysere, men peker på at det skal drøftes hvordan en konjunkturedgang påvirker kredittrisikoen. Fra EU-rådet¹ har vi minstekravet om et "mild recession"-scenario. Vi merker oss dessuten at "alle vesentlige deler av institusjonens portefølje" skal stresses.

Den europeiske banktilsynskomiteen (CEBS)² har i notat av 26. august 2010 offentliggjort reviderte retningslinjer for stresstesting. Finanstilsynet understreker at retningslinjene for stresstesting inngår som deler i retningslinjene for pilar 2-prosessen og utfyller rundskriv 21/2006 "Pilar 2 i nytt kapitaldekningsregelverk – retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene".

¹ Kilde: Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council; Relating to the Taking up and Pursuit of the Business of Credit Institutions

² Nye retningslinjer for stresstesting kalt "CEBS Guidelines on Stress Testing (GL32)" gjeldende fra 31.12.2010

Nye retningslinjer ble iverksatt fra 31.12.2010. Beregninger i ICAAP 2014 bygger på de nye retningslinjene.

I forbindelse med ICAAP er det krav om at effektene av en alvorlig lavkonjunktur (Kapitalstress) skal analyseres. Fra Finanstilsynets rundskriv 21/2006 refererer vi³:

- Stresstesting inngår som en sentral del i ICAAP og kapitalplanlegging
- Institusjonen skal ta stilling til hvordan den kan leve gjennom nedgangskonjunkturer med negative resultater, og der det kan være problematisk å innhente ny egenkapital
- Et ekstraordinært, men sannsynlig scenario skal inkludere:
 - Tilbakeslaget skal vare i minst tre år
 - Vise påvirkning på inntjening og soliditet
 - Vise påvirkning på overholdelse av minimumskravet
 - Vise oppfyllelse av kapitalkrav gjennom resesjon, herunder ledelsesinngripen
 - Fremskrivning av finansiell situasjon/ likviditetssituasjon

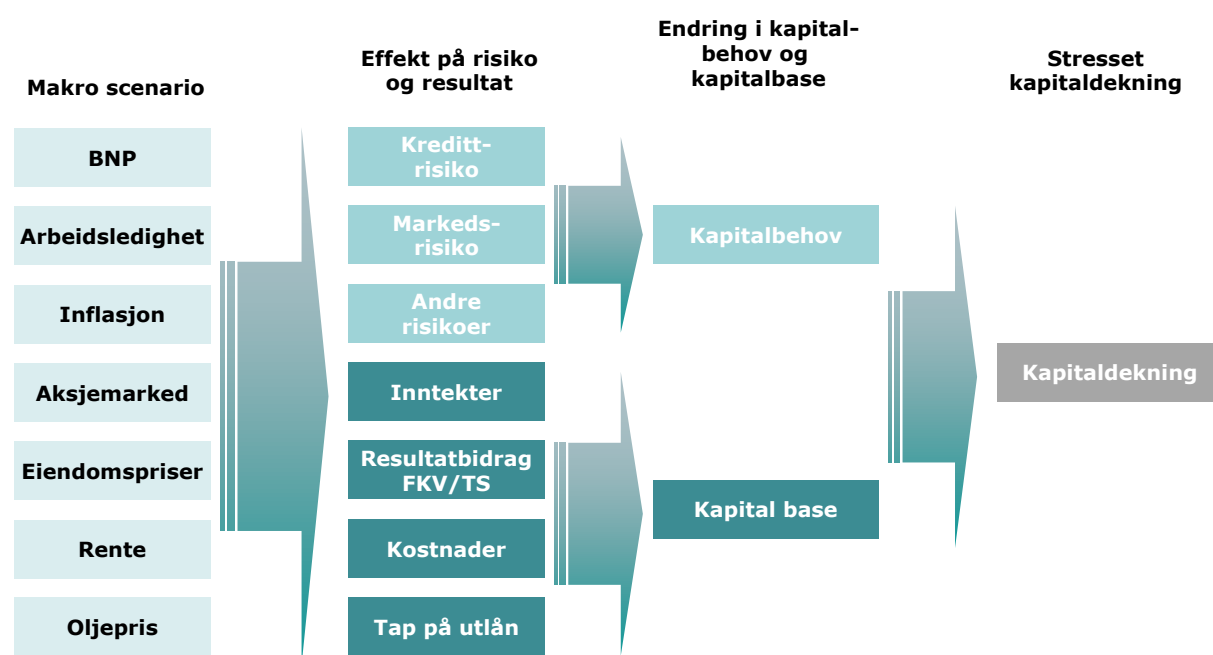
En annen viktig referanse er Committee of European Banking Supervisors (CEBS) "Technical Aspects of Stress testing under the Supervisory Review Process – CP12" som også gir en rekke føringer til hva stresstestene under Pilar 2 bør inneholde. Vi merker oss spesielt kapittel IV.3.b. "Stress testing for IRB institutions" og definisjonen av "scenariostresstest" og "sensitivitetsstresstest" i avsnitt 16:

- Scenariostresstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelser i et antall risikodrivere (simultant); som en følge av en veldefinert stresshendelse. Forventet brukt av større institusjoner.
- Sensitivitetsstresstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelse i en bestemt risikodriver; hvor stresshendelsen er ukjent. Kan være nok for mindre banker

5.2.3.3 Sammenheng scenarioer og stresstester

Konsernets modell for stresstester og scenarioer kan illustreres som følger:

Figur 17 Prognose-/stresstestmodell

En betydelig utfordring er å benytte og transformere makroforutsetningene til forretningsmessige størrelser ved vurdering av:

- kredittscoremodellene – vurdering av migrasjon og endringer i misligholdssannsynlighet, forventet og uventet tap

³ Dette avsnittet er basert på presentasjon av Finanstilsynet v/Jon Hellevik 18. september 2007 i Norges Bank.

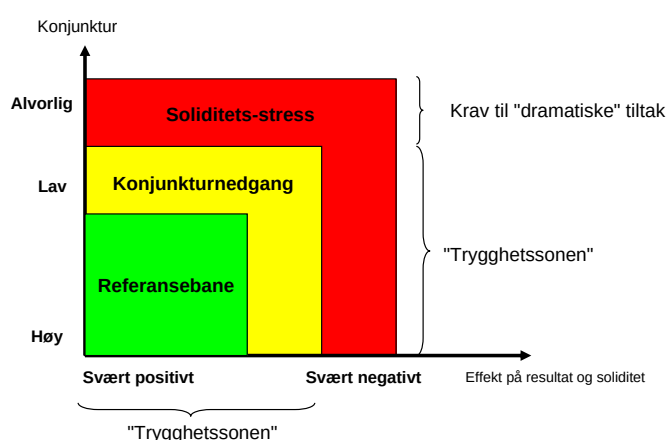
- soliditet og lønnsomhet – prognoser for normal utvikling og ulike økonomiske tilbakeslag
- likviditet (funding) – konsernets utfordringer og sårbarhet knyttet til endringer i fundingnivå og situasjon knyttet til eventuell generell finansiell krise, eller spesielle situasjoner for banken (SpareBank 1 Nord-Norge)
- resultatutvikling i tilknyttede selskaper
- påvirkning av markeds- og konkurransesituasjonen i Nord-Norge og omdømmerisiko

5.2.3.4 Fastsettelse av scenarioer

For banken er det viktig at scenarioet og stresstesten for kapitalstress tar utgangspunkt i alvorlige - men mulige - rystelser i økonomien, slik at disse gir svar på hvor mye som kan gå tapt, ikke nødvendigvis hvor mye det er sannsynlig å tape. Dette innebærer at disse ikke behøver å gi uttrykk for endringer vi anser som sannsynlige, dette fordi vi i forutsetningene sier at alle hendelser skjer samtidig (korrelasjon = 1).

I figuren under har vi illustrert hensikten med de ulike stresstestene/prognosene.

Figur 18 Prognose-/stresstestmodell

Når det gjelder effekter av "Soliditets-stress" er dette et grunnlag for å illustrere effekten av store rystelser i økonomien som har innvirkning på flere sentrale resultat- og risikoområder samtidig. Dette for å stresse soliditeten og lønnsomheten maksimalt. Resultatene fra Kapitalstressen vil danne grunnlag for ledelsens diskusjoner knyttet til mulige og nødvendige tiltak mer av beredskapshensyn enn at en slik krise sannsynligvis vil inntreffe.

For myndighetene er det viktig av bankene gjennomfører scenarioer og stresstester for å avdekke robustheten i finansiell sektor. Resultater fra felles nasjonale stresstester og bankenes stresstester vil også være en viktig input til diskusjon om fremtidige kapitalnivå og kapitalmål.

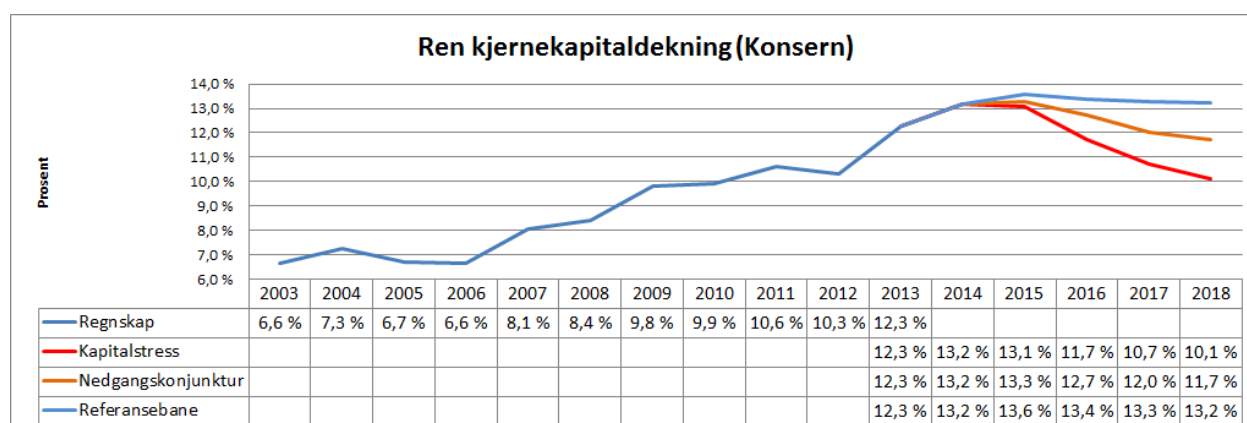
Resultatene fra scenarioene og stresstestene behandles som en viktig del av årlig ICAAP. I vurderingene vektlegger banken å presentere resultatene fra prognose "LTP Referansebane" (Forventet utvikling), prognosene "LTP Nedgangskonjunktur" (Sannsynlig økonomisk konjunkturforløp ved en nedgangskonjunktur) og "LTP Kapitalstress" (Kraftige negative utslag i økonomien). Bankene foretar også en sensitivitetsanalyse opp mot utviklingen i referansebanen, samt en omvendt stresstest for å se på hvilke hendelser som kan forårsake kraftige negative utslag på konsernets resultater og kapitaldekning.

Figur 19 Prognoser og stresstester

LTP Ref.bane	Prognose som viser forventet utvikling i banken, konsernet og TS
Sensitivitets-analyse	Effekt på kjernekapitalen ved endringer innenfor enkelte vekst- eller resultatparametre i referansebanen
LTP Nedgangs-konjunktur	Prognose som viser en økonomisk nedgangs-konjunktur i banken, døtre og TS.
LTP Kapital-stress	Prognose/stresstest som viser effekt på kjernekapital og andre nøkkeltall ved økonomisk stagflasjon og ekstreme utslag innenfor alle sentrale forretnings-/risikoområder i konsernet
Reverse stresstest	Vurderinger av områder som kan gi alvorlig negativ effekt for konsernet. Spesielt mht soliditet og likviditet.

Effekter på konsernets kjernekapitaldekning av de ulike prognosene/stresstestene fremgår av figuren nedenfor.

Figur 20 Utvikling kjernekapitaldekning i scenarioene

Beregningen av ICAAP ble utført i 2014 med data pr. 30.09.2014. Ren kjernekapitaldekning ved årsskifte ble prognostisert til 13,2 %, før effektene av avsetningene i Russland var kjent.

5.4 Risikomåling og risikojustert kapital

Internt benytter konsernet risikojustert kapital som målebegrep for beregning av risiko.

Risikojustert kapital angir hvor stort tap som kan oppstå i virksomheten under ekstreme forhold. Beregning av risikojustert kapital er således en sentral størrelse i vurderingen av konsernets behov for egenkapital for å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder.

Ved utgangen av 2014 var kapitaldekningen for konsernet på 15,7 %, hvorav 12,6 % var ren kjernekapitaldekning. Ved utgangen av 2013 var kapitaldekningen 13,9 % og ren kjernekapitaldekning 12,3 %.

Både de eksterne og interne kravene blir sammenholdt med konsernets kjernekapital, og bokført egenkapital og kjernekapital vil normalt være høyere enn risikojustert kapital. Dette gir en buffer sett i forhold til fastsatte eksterne og interne minstekrav, noe som gir konsernet nødvendig strategisk handlefrihet og langsiktig stabilitet.

5.5. Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til konsernsjef og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring og IT som er uavhengig av de enkelte forretningsenheter i konsernet.

5.6 Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter, samt interne retningslinjer og policyer. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter
- En prosess for oppfølging, rapportering og evaluering av etterlevelsen av interne rammer, retningslinjer og policyer.

6. Sentrale risikogrupper og målemetoder

SpareBank 1 Nord-Norge eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogruppene er:

- Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.
- Etterlevelsrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.
- Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.
- Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.
- Eierisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.
- Forretningsrisiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av høy cost/income rate.
- Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.
- Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Det er benyttet statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital (økonomisk kapital), men beregningene forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som søker å sikre lav sannsynlighet for at en større tapshendelse skal inntreffe.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (uventede tap).

Forventet tap: Beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode.

Risikojustert (økonomisk) kapital: Beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Avkastningen på risikojustert kapital er et viktig strategisk resultatmål i den interne styringen av SpareBank 1 Nord-Norge. De viktigste forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

Det er gitt en nærmere beskrivelse av de mest sentrale risikoer i påfølgende avsnitt.

6.1 Operasjonell risiko

6.1.1 Styring og kontroll

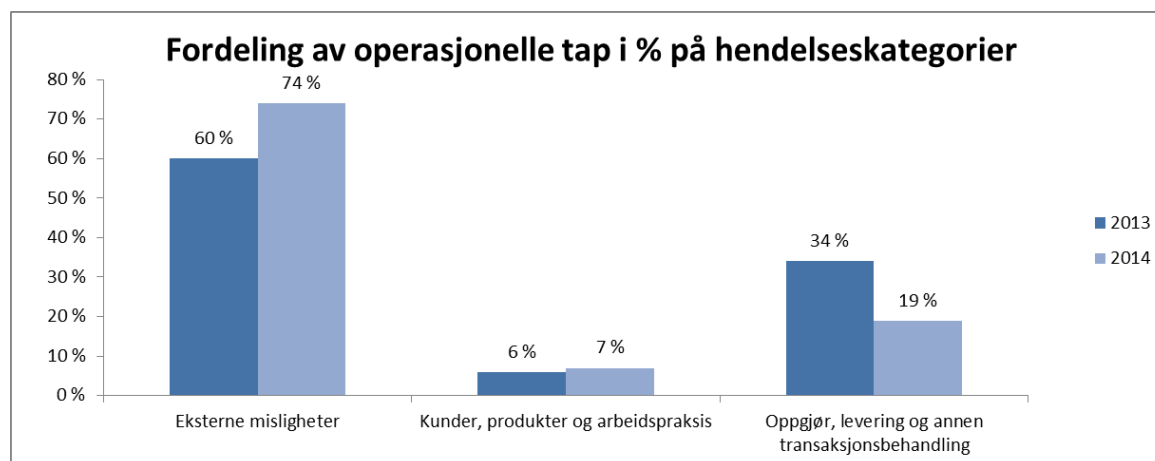
Styring av operasjonell risiko har etter bankens vurdering nær sammenheng med hvordan banken totalt styrer risiko. Styring av operasjonell risiko er derfor en viktig del av konsernets helhetlige risikostyring. Bankens evne til å arbeide systematisk med styring og kontroll, herunder systematisk oppfølging av svakheter/forbedringsområder, er grunnmuren i bankens styring av operasjonell risiko.

Den daglige risikostyringen skjer direkte i linjefunksjonen, men for å bedre den helhetlige operasjonelle risikostyringen, har banken i de siste årene videreutviklet/tatt i bruk nye systemer og metoder innenfor dette området. Dette inkluderer et eget Risiko Informasjonssystem for systematisk dokumentasjon og oppfølging av risiko samt forbedring av risikostyring og -kontroll. I dette inngår:

- All rapportering fra internrevisjon, eksterne revisjon og Finanstilsynet blir fulgt opp
- En database for hendelsesrapportering som er et Basel II orientert rapporteringssystem med 7 definerte "Baselkategorier" med tilhørende underkategorier og årsakssammenhenger
- Lederbekreftelsen og oppfølging av forbedringsområder

Registrerte operasjonelle tap er på et lavt nivå (1,35 mill kroner i 2014 mot 2,5 mill kroner i 2013) og fordeler seg som følger på de forskjellige basekategorier:

Figur 21 Fordeling av operasjonelle tap

Årlig gjennomføres det en egenvurdering av styring og kontroll. I vurderingen benyttes Finanstilsynets moduler for risikobasert tilsyn med tillegg av CoBiT rammeverk for vurdering av IKT (IT Governance and control). Gjennomgangen er en viktig del av konsernets årlige ICAAP.

Avdeling for risikostyring og IT har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risikostyring og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

6.1.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnes etter sjablongmetoden for morbanken og etter basismetoden for døtre og tilknyttede selskaper.

Konsernets kapitalkrav per 31.12.14 knyttet til operasjonell risiko er beregnet slik:

SpareBank 1 Nord-Norge (konsern):	
Sjablongmetode morbank	249,9 mill kroner
Sum konsolideringsposter til fratrekk	-38,2 mill kroner
Basismetode for døtre og tilknyttede selskaper	42,6 <u>mill kroner</u>
Totalt	<u>254,3 mill kroner</u>

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter sjablongmetoden for operasjonell risiko er beregnet i prosent av snitt inntekt for hvert forretningsområde de siste 3 år. Egenhandling og formidling 18 prosent, megling for massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for bedriftskunder 15 prosent, betaling og oppgjørstjenester 18 prosent, tilknyttede tjenester 15 prosent, kapitalforvaltning 12 prosent. Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter basismetoden for operasjonell risiko er beregnet med 15 prosent av snitt inntekt samlet for forretningsområdene de siste 3 år.

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2. I Pilar 2 vurderer vi om konsernet har behov for ekstra buffer utover minimumsberegningen av kapitalbehov. I vår vurdering inngår vurdering av kvaliteten på styring og kontroll, samt øvrige forhold som kan påvirke kapitalbehovet.

6.2 Compliance risiko

6.2.1 Styring og kontroll

Konsernets skal ha en effektiv styring og overvåking av compliance risiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i alvorlig grad. Konsernet styrer derfor området etter følgende prinsipper:

- Klare ansvar og roller innenfor compliancearbeidet
- Effektive rutiner for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover/forskrifter og bransjestandarder
- Effektive prosesser og ensartet opplegg for å følge opp og rapportere etterlevelsen til administrerende direktør og styret
- Rapporteringsopplegg som sikrer ensartet oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet for konsernet
- Uavhengig vurdering av etterlevelse foretatt av intern- og ekstern revisjon innenfor sine respektive ansvarsområder

Complianceutvalget har ansvar for å koordinere det overordnede compliancearbeidet, herunder rammeverk, motta delrapporteringer samt utarbeide konsernets samlede compliancerapport som skal legges fram for konsernsjef og styret.

Konsernet har egen complianceansvarlig for verdipapirforetaket, som har ansvar for å kontrollere at bankens virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester drives i samsvar med regelverk for verdipapirhandel.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlig for praktisk implementering og etterlevelse av lover/forskrifter og bransjestandarder. Alle medarbeidere er ansvarlig for den daglige etterlevelse.

Hendelser og brudd på complianceområdet blir registrert og fulgt opp i bankens Risiko Informasjonssystem.

6.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko i SpareBank 1 Nord-Norge relaterer seg i all hovedsak til langsiktige investeringer i egenkapitalinstrumenter og rentepapirer. Det vil også foreligge en viss markedsrisiko som en følge av handelsaktiviteter samt tradisjonelle bankaktiviteter som utlån og innskudd.

6.3.1 Styring og kontroll

SpareBank1 Nord-Norge foretar årlig en gjennomgang av bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet.

På bakgrunn av denne gjennomgangen fremlegges det egne saker for styret vedrørende bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet. Sakene omfatter status innenfor området med hensyn til bankens egen virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet - Treasury og SNN Markets, hvor all kundeaktivitet innenfor kapitalmarkedsområdet er samlet. Her behandles også forslag til nye rammer for eksponering.

Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av markedsbevegelser samt risikoevne og -vilje.

Konsernets markedsrisiko styres og kontrolleres forøvrig hovedsakelig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av styret og løpende analyser av utestående posisjoner.

Avdeling for risikostyring og IT har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av markedsrisikoen. Det rapporteres månedlig på porteføljebasis til bankens balansekomité og bankens styre.

6.4 Kredittrisiko

6.4.1 Styring og kontroll

Figur 22 Elementer i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring

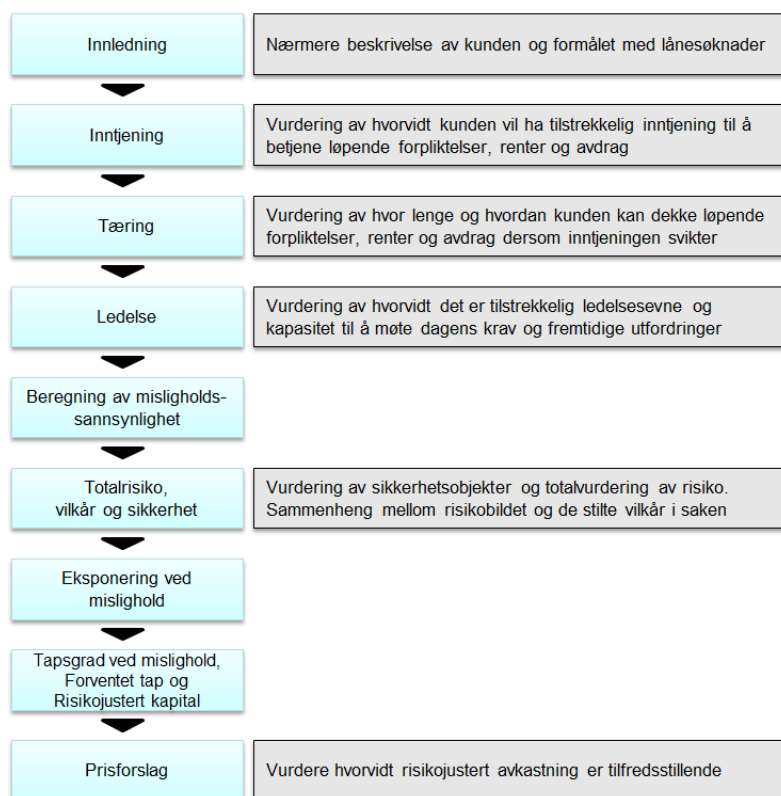
Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

- Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital. I tillegg setter bankens kredittstrategiske rammer særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.
- Konsernets kredittpolicy fastsettes av konsernsjef og oppdateres minimum årlig. Kredittpolicyen beskriver prinsipper for kredittgivning både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering og prosjektfinansiering. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko og for enkelte bransjer.

- Konsernets kredittfullmaktsreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til konsernsjef for det operasjonelle ansvaret for beslutninger i låne- og kredittsaker. Konsernsjef kan innenfor sine fullmakter delegere videre fullmakter
- Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging

Kredittgivningsprosessen kan beskrives som vist i figur 24 nedenfor.

Figur 23 Kredittvurderingsprosessen

Sentralt i konsernets risikostyring er løpende overvåking og oppfølging av engasjementer og kredittporteføljene. Risikoeksponering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestyringssystem. Systemet inneholder informasjon om enkeltkunder og porteføljer, og gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 Nord-Norge foretar månedlig oppdatering av porteføljefølgningen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, behov for økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Rammeverk for engasjement- og porteføljefølgning er vist i figur 25 nedenfor.

Figur 24 Rammeverk for kredittovervåking

Avdeling for risikostyring og IT foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til konsernledelsen og styret.

6.5 Likviditetsrisiko

6.5.1 Styring og kontroll

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i den overordnede likviditetsstrategien som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien reflekterer et ønske om å ha en lav til moderat likviditetsrisiko.

I forbindelse med den årlige gjennomgangen av fundingsstrategien, foretas det en analyse av bankens stress-scenarier. Stresstesten inkluderer minimum 4 stress-scenarier hvor konsekvensene på bankens fundingbehov analyseres som følge av endrede markedsforhold for banken. Ulike utviklingsforløp for bankens viktigste eiendels- og gjeldsposter stresstestes under gitte forutsetninger, deriblant full utnyttelse av rammer.

Likviditetsstrategiens hovedmål er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern funding, i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 30 og 90 dager i en "stort stress"-situasjon for både bank, bankmarkedet og kombinasjon av disse. Overlevelsen baserer seg på en forhåndsdefinert likviditetsbuffer/reserve. Scenarioene forutsetter at ingen ekstern finansiering. I tillegg har konsernet ett internt mål til LCR som er 15 prosentpoeng over regulatorisk minimumskrav.

I bankens likviditetsstrategi legges det videre vekt på en tilpasning til internasjonale og norske utviklingstrekk innenfor styring av likviditetsområdet i banker. Spesielt gjelder dette i forhold til BIS sine 14 prinsipper for god likviditetsstyring. Dette medfører blant annet at strategien for likviditetsstyring gjøres spesifikk i form av rammer og retningslinjer vedtatt av styret.

Balansekomité

Balansekomitéen er et rådgivende organ i forhold til markeds- og likviditetsområdet i banken. Balansekomitéens fagområde omfatter bankens totalbalanse, herunder likviditetsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og renterisiko. Balansekomitéen møtes regelmessig og bankens fundingstrategi gjennomgås årlig eller oftere dersom spesielle forhold skulle tilsa dette.

Balansekomitéen gjennomgår en gang i måneden likviditetsrisiko, rammeutnyttelse, balansesammensetning og fundingstruktur. Diversifisering av løpetider rapporteres månedlig til styret og balansekomité gjennom grafisk fremstilling av forfallsstruktur. Møtefrekvensen avhenger av situasjonen i markedet.

Beredskapsplan

Konsernet har utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. Beredskapsplanen er en del av bankens likviditetsstrategi og godkjennes av styret. Oppdatering av beredskapsplanen skal forekomme etter behov og minimum årlig i forbindelse med styrets årlige behandling av bankens fundingstrategi.

Formålet med beredskapsplanen er å synliggjøre ledelsens strategi for å håndtere likviditetskriser. Av beredskapsplanen fremgår videre prosedyrer for å frigjøre kapital ved en krisesituasjon. Også identifisering og forklaring av hvilke hendelser som kan utløse bruk av beredskapsplanen behandles.

Beredskapsplanen er bygget opp i 4 nivåer:

- Nivå 1: Fare for likviditetskrise i markedet eller banken
- Nivå 2: Middels krise i banken eller markedet
- Nivå 3: Stor krise i banken eller markedet
- Nivå 4: Stor krise i markedet og SpareBank 1 Alliansen

Finanssjef er ansvarlig for

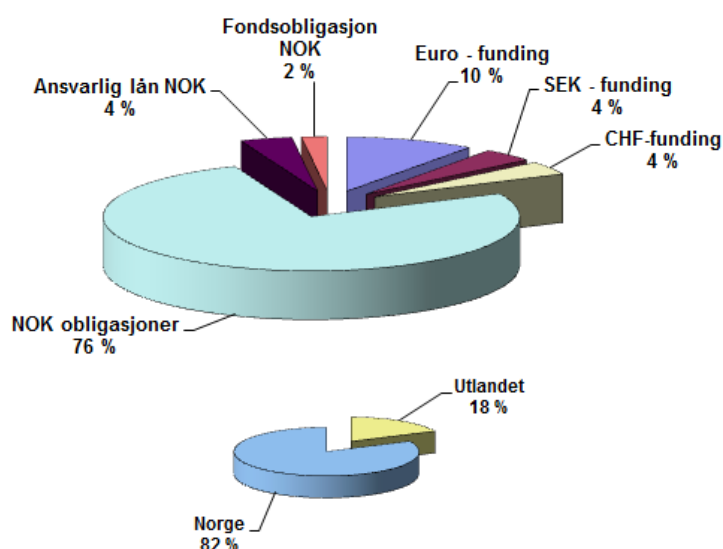
- Identifisering av potensiell likviditetskrise
- Kategorisering av beredskapsnivå
- Situasjonsrapportering til CFO og beredskapsgruppen

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Det er konsernets treasuryavdeling som har ansvaret for den operative likviditetsstyringen gjennom daglig overvåking og måling. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring og IT. Status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig til styret.

6.5.2 Spredning- og løpetidsinformasjon

Figur 25 Spredninger i konsernets fundingkilder og markeder

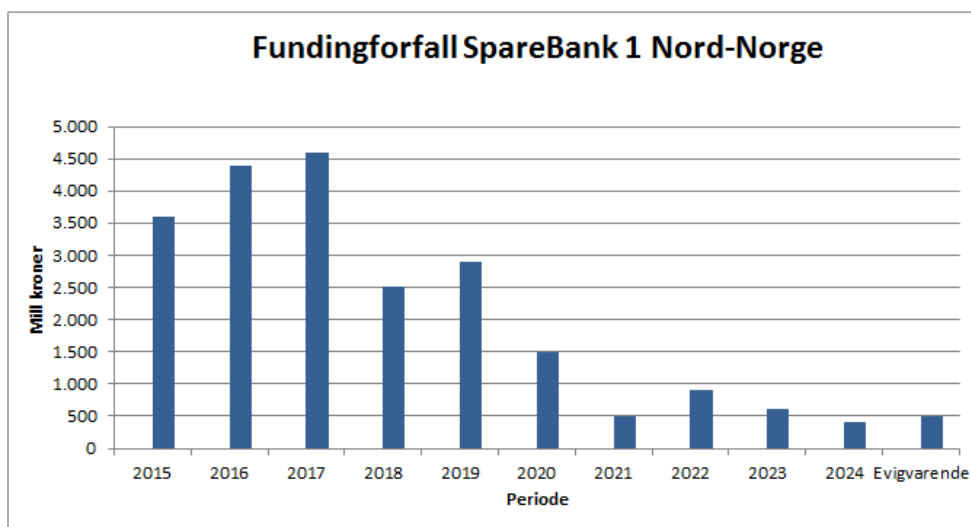

Ved utgangen av 2014 hentet konsernet 82 prosent av fundingen fra det norske markedet, mens andelen fra det internasjonale markedet var 18 prosent. Per 31.12.13 var andelen henholdsvis 89 og 11 prosent.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån var for konsernet 74,7 % (53,8 % inkl. formidlingslån) per 31.12.14 mot 78,3 prosent og 75,6 prosent for henholdsvis ett og to år siden.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge reduseres ved overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett. Per 31.12.14 er det til sammen overført 23,7 mrd kr i boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt.

Figur 26 Forfallsstruktur for kapitalmarkedsfinansieringen

Likviditetsrisikoen i banken fremover vil også påvirkes av utviklingen på andre risikoområder - spesielt utviklingen i kredittrisikoen. En systemkrise innenfor finansnæringen vil påvirke likviditetsrisikoen i banken. Risikoen grenser opp mot bankens strategiske / forretningsmessige risiko.

SpareBank 1 Nord-Norges likviditetssituasjon per 31.12.15 vurderes som tilfredsstillende. Faktisk overskuddslikviditet er ved utgangen av året på 17,8 mrd kroner, definert som kontanter i Norges Bank, Level I og Level II-papirer samt boliglån klare for overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Av konsernets totale innlånsvolum på 22,5 mrd ved årsslutt skal 3,6 mrd kroner refinansieres i 2015.

Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnende likviditetsstrategi og beredskapsplan.

Risikojustert kapital likviditetsrisiko

Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder. Denne beregnes som en del av den forretningsmessige risikoen i konsernet.

6.6 Eierrisiko

Eierrisikoen varierer fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet og underliggende risiko, samt SpareBank 1 Nord-Norges eierandel.

SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2014 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandeler i:

- SpareBank 1 Gruppen (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Boligkreditt AS (14,71 prosent)
- SpareBank 1 Næringskreditt AS (20,83 prosent)
- BN Bank ASA (23,5 prosent)
- SpareBank 1 Utvikling DA (17,74 prosent)

Se for øvrig kapittel 3.1 og 3.2 for mer informasjon om konsernstrukturen og SpareBank 1-alliansen.

6.6.1 Styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norge har sterk fokus på styring og kontroll i selskaper hvor banken har fullt eller delvis eierskap.

I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 Nord-Norge eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 % i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 Nord-Norge representert som styremedlem i alle selskaper av betydning.

Gjennom aktiv styredeltakelse sikres et godt informasjonstilfang som ivaretar SpareBank 1 Nord-Norges eierinteresser. I saker som har karakter av å være viktig for SpareBank 1 Nord-Norges øvrige virksomhet bringer den enkelte styreleder/styremedlem saken inn for plenumsdiskusjon i konsernledergruppen som møtes hver uke.

6.6.2 Risikojustert kapital eierrisiko

Beregning av risikojustert kapital tar utgangspunkt i resultatene fra selskapenes egen risiko- og kapitalvurderingsprosess hensyntatt SpareBank 1 Nord-Norge sin eierandel.

Eierrisiko knyttet til eierandeler i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tas inn i kapitaldekningen etter prinsippet for proporsjonal konsolidering, og risikoen er i Pilar II fordelt på de enkelte risikotyper.

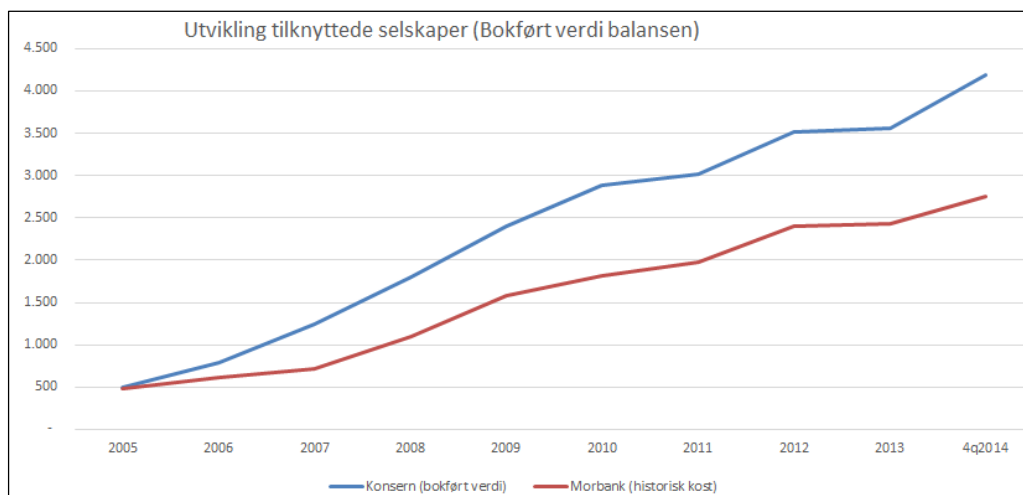
Av selskaper eid av SpareBank 1 Gruppen AS vurderes eierskapet i SpareBank 1 Livsforsikring å innebære høyest eierrisiko. Dette skyldes primært selskapets investering av kundemidler i aksje- og obligasjonsmarkedet hvor avkastning varierer over tid.

For SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank ASA består eierrisikoen i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i selskapet.

Eierrisiko i SpareBank 1 Boligkreditt AS avhenger av andel overført portefølje. Risikoen følges opp og rapporteres derfor som kredittrisiko.

Utvikling i eksponering målt som bokført beløp tilknyttede selskaper i konsernregnskapet fremgår av grafen nedenfor (mill kr).

Figur 27 Utvikling bokført verdi eierandeler tilknyttede selskaper

Som det fremgår av grafen har historisk kostpris (bokført verdi morbank) og bokført verdi i konsernbalansen økt de siste årene. At bokført verdi på eierposter i tilknyttede selskaper har økt til 5,2 % av sum eiendeler i konsernet (3,5 % i morbanken) er i seg selv ikke dramatisk, men eierpostenes betydning for kapitalbinding og resultatutvikling er stor. Spesielt kapital knyttet til bankens eierskap i Boligkreditt har økt de siste årene. Denne sammen med eierpost i Næringskreditt er viktig hensyntatt bankens mulighet til å redusere sin likviditetsrisiko gjennom overføring av porteføljer til disse selskapene. Eierskap i Boligkreditt, Næringskreditt og SpareBank 1 Gruppen er strategiske viktige poster sett mot bankens totale forretningsmodell og mulighet til å drive effektivt og med konkurransedyktige produkter og priser.

6.7 Forretningsrisiko

Konsernets forretningsrisiko knytter seg både til eventuell svikt i inntjeningen, vesentlige endringer i kapitalbehov som følge av nye regulatoriske krav, og/eller sviktende tillit og omdømme i markedet på grunn av alvorlige hendelser. Risikoen kan gi seg uttrykk i svekkelse i resultatet, som kan skyldes konkurranseforhold som fører til reduserte volumer og prispress, konkurrenter som introduserer nye produkter, myndighetsreguleringer eller negativ medieomtale. Negative resultateffekter oppstår dersom konsernet ikke makter å tilpasse kostnadene til slike endringer.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen, og innbefatter både forebyggende tiltak og planer for hvordan hendelser skal håndteres. Styret behandler årlig forretningsstrategier og planer for området forretningsrisiko. Konsernets rammer og retningslinjer for "God virksomhetsstyring" og "SNN-koden" har viktige roller i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk, og hvordan SpareBank 1 Nord-Norge gjør forretninger med kunder og andre forbindelser, og skal underbygge en god og positiv bedriftskultur.

Omdømmerisiko blir styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, inkludert compliance.

Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av metoder (kvantitative og kvalitative) for å identifisere og rapportere slik risiko.

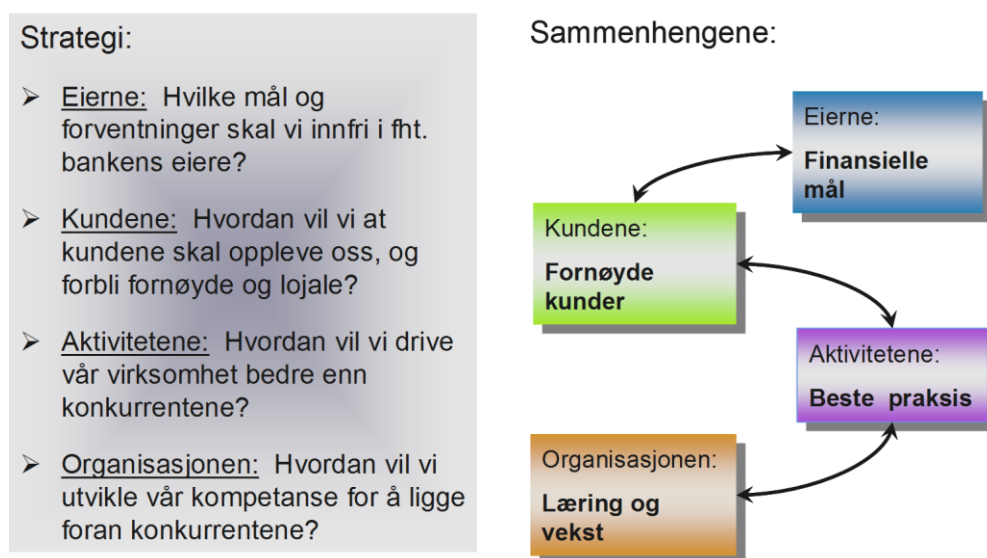
Omdømmerisiko og strategisk risiko behandles som en del av konsernets forretningsrisiko.

6.7.1 Strategisk risiko

Gjennom løpende overvåking av konkurrenter og markedet blir administrasjonen og styret løpende oppdatert på eksterne endringer som er av et slikt omfang at det kan danne grunnlag for mindre eller større strategiske endringer.

Banken operasjonaliserer strategien gjennom ulike indikatorer innenfor de ulike perspektivene som benyttes i balansert målstyring.

Figur 28 Strategi og perspektiv i målekortet henger tett sammen

Hovedstrategier

Ansatte:

Som bankens viktigste ressurs vil vi kontinuerlig søke å utvikle ansattes ferdigheter og kunnskap slik at de imøtekommer både kundenes og myndighetenes krav. Gjennom egen skole vil vi sikre kontinuerlig læring. For å sikre kompetansemiljøer og redusere sårbarhet vil ansatte ha sin tilhørighet i større markedsområder. Kulturen vil være preget av åpenhet både intern og eksternt, slik at det aldri skal kunne stilles spørsmål med bankens integritet.

Prosess:

Gjennom bred distribusjon har banken et unikt konkurransefortrinn. Lokalbankene vil opprettholdes som de viktigste salgsenheter i banken. Arbeidsdelingen mellom lokalbanken og de digitale kanalene (nettbank og mobilbank) vil bli tydeligere. Det aller meste av dagligbanktjenester vil skje elektronisk. Lett rådgivning vil også tilbys over nett, eller i kombinasjon med kundesenter. Betjening av bedriftskunder vil skje fra et begrenset antall lokalbanker og gjennom digitale løsninger.

Kunder:

Hovedfokus er å sikre at de mest lønnsomme kundene blir i banken, og videreutvikle disse. Gjennom en lang historie har banken imidlertid en kontaktflate mot ca 45 % av alle bosatte i markedsområdet. Denne store "kundebasen" gir en viktig inngang for mersalg og nysalg. Innenfor noen markedsområder der markedsandelen er lav er innhenting av nye kunder hovedstrategien. Gjennom samarbeidet innenfor SpareBank 1-alliansen vil vi sikre at våre kunder til enhver tid har tilgang på moderne og effektive produkter

Revisjon av strategier og policyer tar for seg alle sentrale faktorer (både eksterne og interne) som kan påvirke bankens soliditet og lønnsomhet over tid. Prosessen involverer både regioner, fagavdelinger, konsernledelsen og styret, før endelig sak fremlegges for styret til diskusjon og beslutning.

6.7.2 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er definert som risiko for tap som følge av forringet omdømme. Dette inkluderer svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Strategi for samfunnsengasjement

SpareBank 1 Nord-Norge reviderer årlig konsernets strategi for samfunnsengasjement.

Strategien skal gjøre vårt samfunnsengasjement til best mulig verktøy for å styrke vårt omdømme blant relevante interessegrupper. Strategien er et styringsverktøy som fastsetter mål og områder for hvor hovedinnsatsen skal innrettes. Den angir også ansvar og myndighet for dette arbeidet og er en naturlig del i arbeidet med å opprettholde/styrke vårt omdømme.

Omdømmestyring

God omdømmestyring innebærer å utvikle bevissthet omkring alle viktige faktorer som skaper et omdømme og etablere standarder det er mulig å måle ytelse og opptreden mot. Internkommunikasjon er en nøkkel i dette arbeidet. Dette fordi hver og en trenger å forstå hvordan man hver for seg er med på å skape et omdømme. Først da blir det mulig å etablere en kultur der alle tar ansvar og føler seg delaktige i utviklingen av bedriftens anseelse.

I vårt strategidokument er vårt samfunnsengasjement satt inn i en større sammenheng:

- Historisk
- Vår rolle som sparebank og ledende finansinstitusjon i Nord-Norge
- Vår visjon og våre verdier
- Vår kundesentriske strategi og kundeløftet
- Det viktige omdømmet

7. Kreditteksponeringer

7.1 Definisjon av mislighold etc.

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Engasjement blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig snitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursyklus. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni risikoklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg har konsernet 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte eller nedskrevne engasjement. Inndelingen i høy, middels og lav risiko foretas i forhold til misligholdssannsynlighet.

Figur 29 Definisjon av misligholdsklasser

Misligholds-klasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold
A	-	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	Mislighold over 90 dager	
K	Engasjement med tapsavsetning	

Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr 1 000, eller
- når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser som følge av:
 - vesentlige finansielle problemer hos debitor
 - betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
 - kunden er gitt nye vilkår (spesielle innrømmelser) på grunn av finansielle problemer
 - gjeldsforhandling eller konkurs er sannsynlig (over 50 prosent sannsynlighet)
 - at det av andre grunner anses som sannsynlig at kunden ikke vil overholde sine betalingsforpliktelser

Mislighold og nedskrivninger

Enkeltengasjement, og derigjennom hele porteføljen, scores månedlig med utgangspunkt i objektive data. Banken foretar individuelle nedskrivninger for lån hvor det foreligger objektive bevis for at lånet er tapsutsatt. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs nedskrivning. Senere rentendringer tas hensyn til for låneavtaler med flytende rente.

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig, men både store og risikable engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Kvartalsvise vurderinger danner grunnlag for individuelle nedskrivninger eller andre tiltak overfor den enkelte kunde. Vurderingen er obligatorisk og skjer på engasjement med følgende kjennetegn:

- større engasjement
- høy risiko
- negativ migrasjon i risikoklasse
- engasjement under særlig oppfølging (watch list)

Utover dette gjennomføres det løpende vurdering av faktiske misligholdte og nedskrevne engasjement.

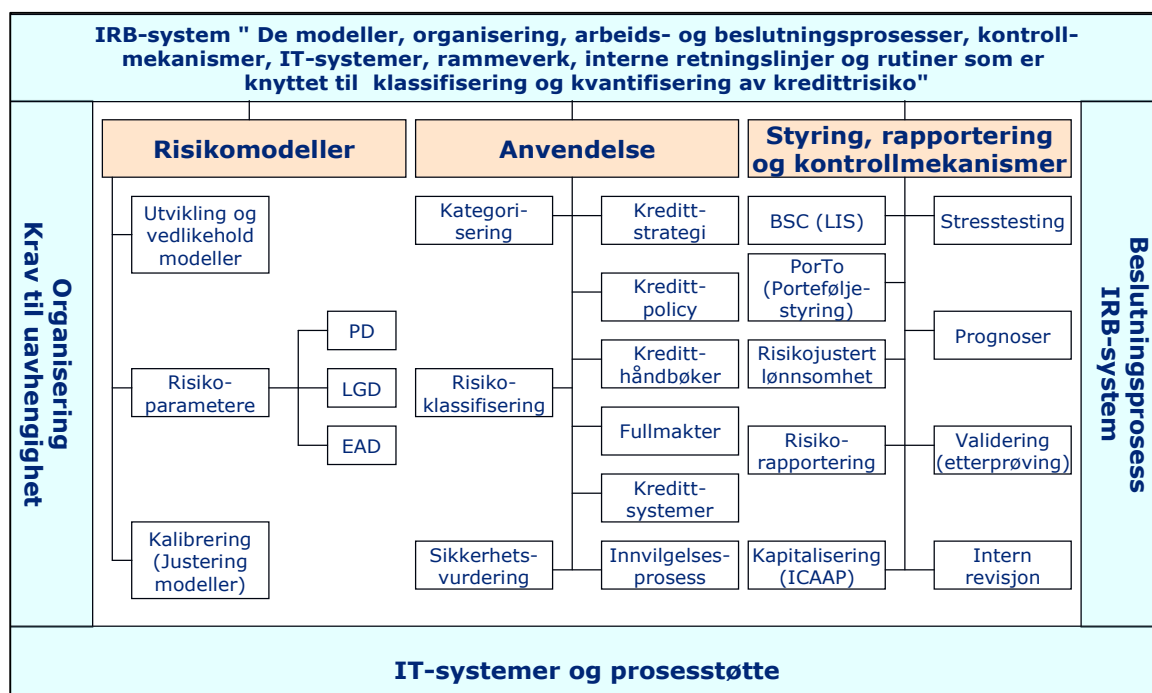
Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer enn 55 dager eller dersom det er indikasjoner på, eller det foreligger faktiske tapshendelser.

Engasjement som ikke er individuelt nedskrevet inngår i grunnlaget for gruppevise nedskrivninger. Gruppevise nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon om økt kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller at informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering, eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller betalingsevnen til grupper av debitorer.

7.2 Oppbygging av IRB systemet

Prinsippskissen nedenfor viser hvordan IRB systemet berører flere sentrale områder i banken. Målsettingen er å sikre tilfredsstillende oppfyllelse av kapitaldekningskravene som stilles til bankene. Denne målsettingen betinger kvalitet, involvering, etterlevelse og transparens i hele verdikjeden frem til styrets vurdering og fastsettelse strategier og nivået for tilfredsstillende kapitalisering av hele virksomheten. Dette omfatter både kvantitative metoder for risikomåling, kvalitet i de administrative prosesser som frembringer data til de kvantitative risikoestimer og krav til at organisasjonen integrerer og benytter disse data på alle relevante organisatoriske nivå.

Figur 30 Organisering IRB

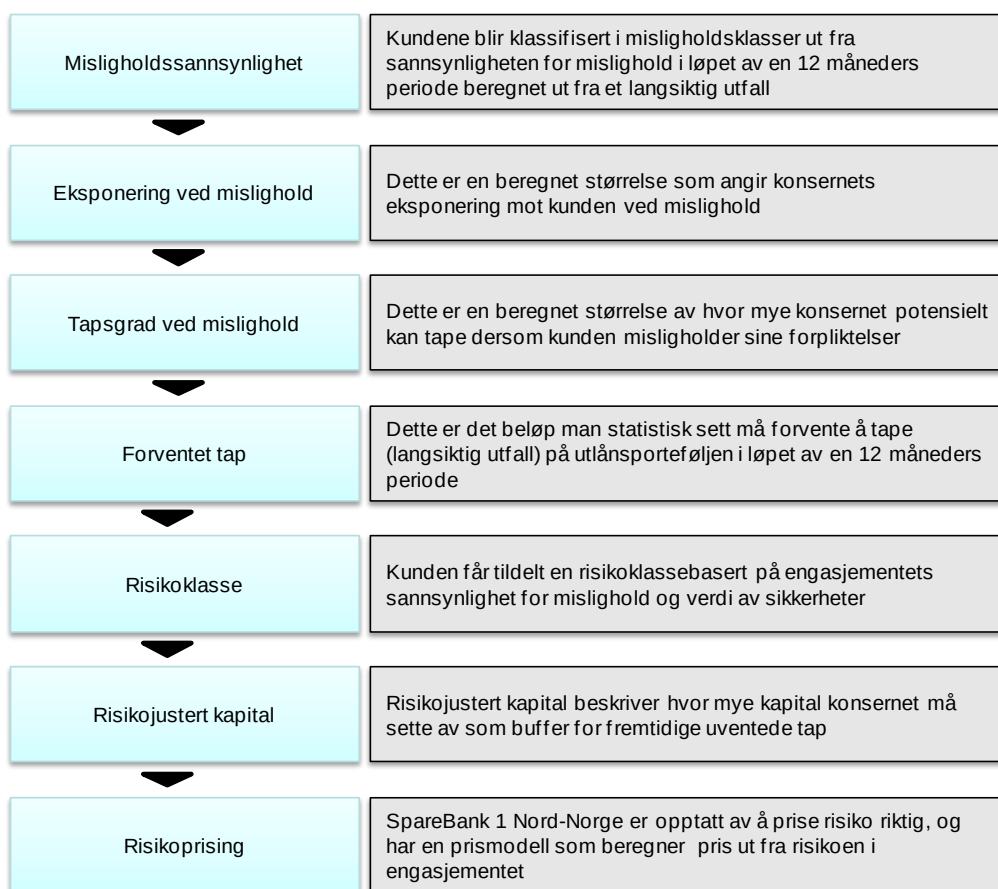
Styret tar løpende stilling til kapitaldekningsbehovet på grunnlag av den risikomåling som foretas og en samlet vurdering av rammebetingelser og forretningsmessige og strategiske mål. For å overvåke og overprøve alle ledd i verdikjeden skal disse valideres med fokus på om myndighetenes krav og interne kvalitetskrav er oppfylt. Valideringen skjer minimum årlig og det utarbeides en årlig valideringsrapport som behandles av styret, hvor både kvantitative og kvalitative områder valideres for å verifisere systemets tilstrekkelighet og avdekke behov for tilpasninger og forbedringer.

7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse

Kredittmodeller og risikoklassifiseringssystem

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på følgende komponenter:

Figur 31 Risikoklassifiseringssystemet

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Statistisk beregnet sannsynlighet for at kunden misligholder betalingsforpliktelsene sine i løpet av en tolv månedersperiode beregnet ut fra et langsiktig utfall.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD):

EAD er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 0,75 for ikke trukne rammer og garantier til BM, og til 1 for resterende portefølje. Dette er i henhold til kapitalkravforskriftens § 12-1 pkt 3.

Tapsgrad ved mislighold (LGD)

LGD er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

Det benyttes sju klasser (1-7) for klassifisering av engasjementer i henhold til sikkerhetsdekning.

Figur 32 Definisjon av sikkerhetsklasser

Sikkerhets- klasse	Tilsvarende sikkerhets- dekning (Realisasjonsverdi)
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Sikkerhetstyper som benyttes for massemarked er i all hovedsak pant i fast eiendom. Realisasjonsverdi beregnes som objektets markedsverdi etter fradrag for standard reduksjonsfaktor og eventuelle ytterligere verdijusterings.

Pr. 31.12.2014 benyttes myndighetsfastsatte faktorer for LGD (45 % - IRB grunnleggende) ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak). I løpet av 1.kvartal 2015 har SpareBank 1 Nord-Norge fått tillatelse for å benytte egne modeller for LGD også for foretak (AIRB). Dette vil redusere risikovekten for foretak – det forventes reduksjon fra ca. 91 % til ca. 75 %.

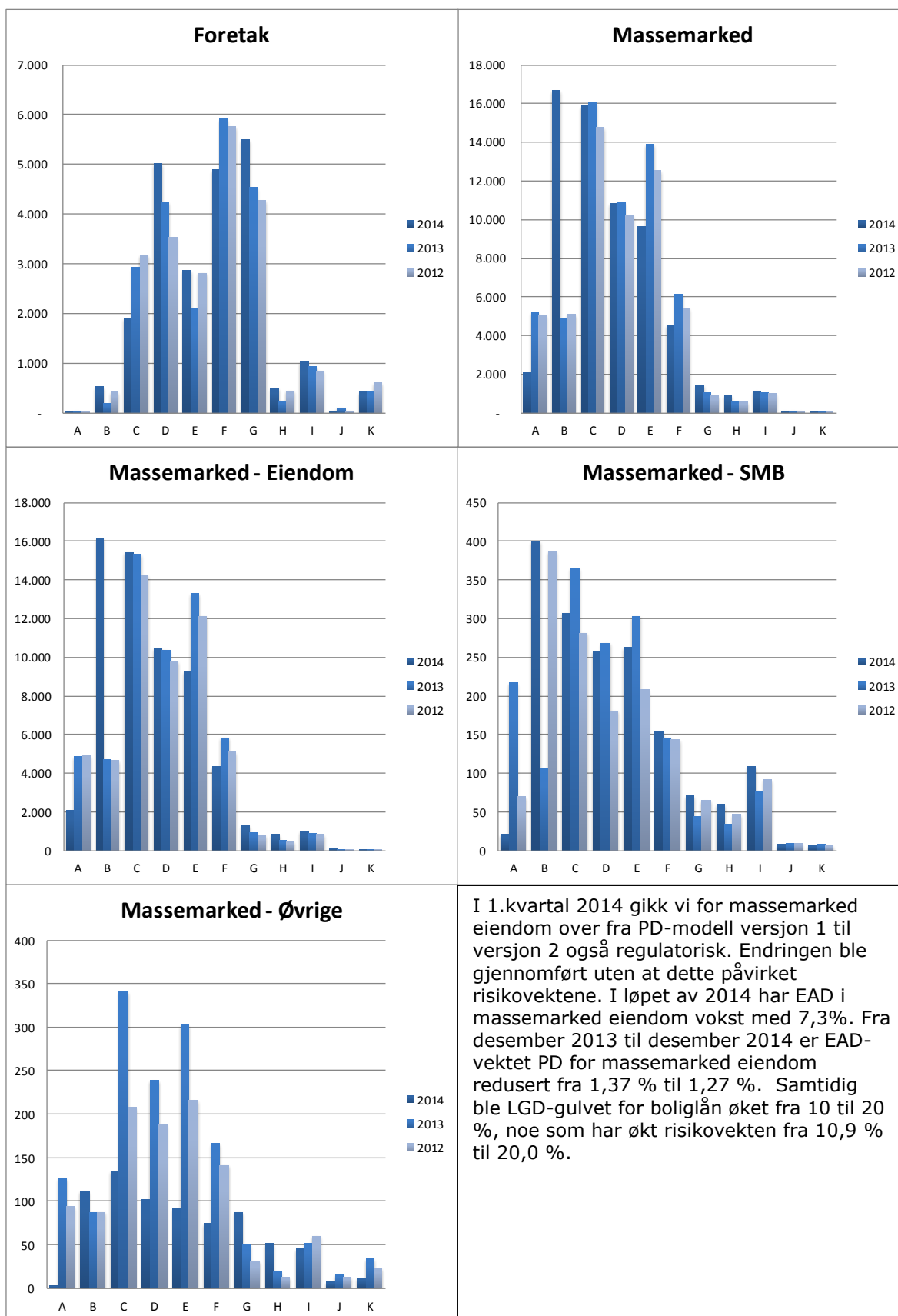
Risikoprising

SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingssystemet tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Figur 33 Fordeling av risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes

Tall i mill kroner						
Engasjements-kategori	Risiko-klasse	Samlet EAD	EAD off-balance	Gj.sn. risikovekt	Gj.sn. LGD	Gj.sn. KF
Foretak	A	2	0	30 %	45 %	99 %
	B	985	361	31 %	35 %	89 %
	C	2.150	464	51 %	43 %	93 %
	D	5.608	379	64 %	43 %	98 %
	E	2.866	281	82 %	45 %	97 %
	F	6.329	855	88 %	40 %	96 %
	G	6.201	498	111 %	43 %	97 %
	H	918	22	120 %	35 %	99 %
	I	1.349	136	166 %	42 %	97 %
	J	34	2	0 %	45 %	98 %
	K	487	2	45 %	45 %	100 %
Sum foretak		26.929	3.000	87 %	42 %	97 %
Massemarked -SMB	A	20	9	4 %	16 %	99 %
	B	400	77	9 %	23 %	99 %
	C	307	24	15 %	23 %	100 %
	D	258	26	22 %	23 %	100 %
	E	264	9	31 %	24 %	100 %
	F	154	8	42 %	24 %	100 %
	G	70	2	69 %	26 %	100 %
	H	60	2	106 %	27 %	99 %
	I	108	1	205 %	38 %	100 %
	J	8	0	5 %	27 %	99 %
	K	7	-	0 %	56 %	100 %
Sum massemarked -SMB		1.655	159	37 %	24 %	100 %
Massemarked -eiendom	A	2.055	841	4 %	17 %	100 %
	B	16.139	2.649	7 %	19 %	100 %
	C	15.444	482	13 %	20 %	100 %
	D	10.471	92	19 %	20 %	100 %
	E	9.299	59	27 %	21 %	100 %
	F	4.336	17	39 %	21 %	100 %
	G	1.292	4	62 %	21 %	100 %
	H	823	2	91 %	22 %	100 %
	I	1.000	4	120 %	21 %	100 %
	J	99	0	4 %	26 %	100 %
	K	35	0	8 %	34 %	100 %
Sum massemarked -eiendom		60.995	4.150	20 %	20 %	100 %
Massemarked -øvrige	A	3	2	13 %	50 %	100 %
	B	112	31	19 %	48 %	100 %
	C	134	12	31 %	49 %	100 %
	D	102	14	41 %	48 %	100 %
	E	91	8	50 %	48 %	100 %
	F	74	5	61 %	47 %	100 %
	G	87	7	76 %	50 %	100 %
	H	52	1	77 %	48 %	100 %
	I	45	1	125 %	51 %	100 %
	J	7	0	1 %	51 %	100 %
	K	12	0	0 %	84 %	100 %
Sum massemarked -øvrige		719	81	50 %	49 %	100 %
Sum massemarked		63.369	4.390	21 %	20 %	100 %

Figur 34 Fordeling risikoklasser

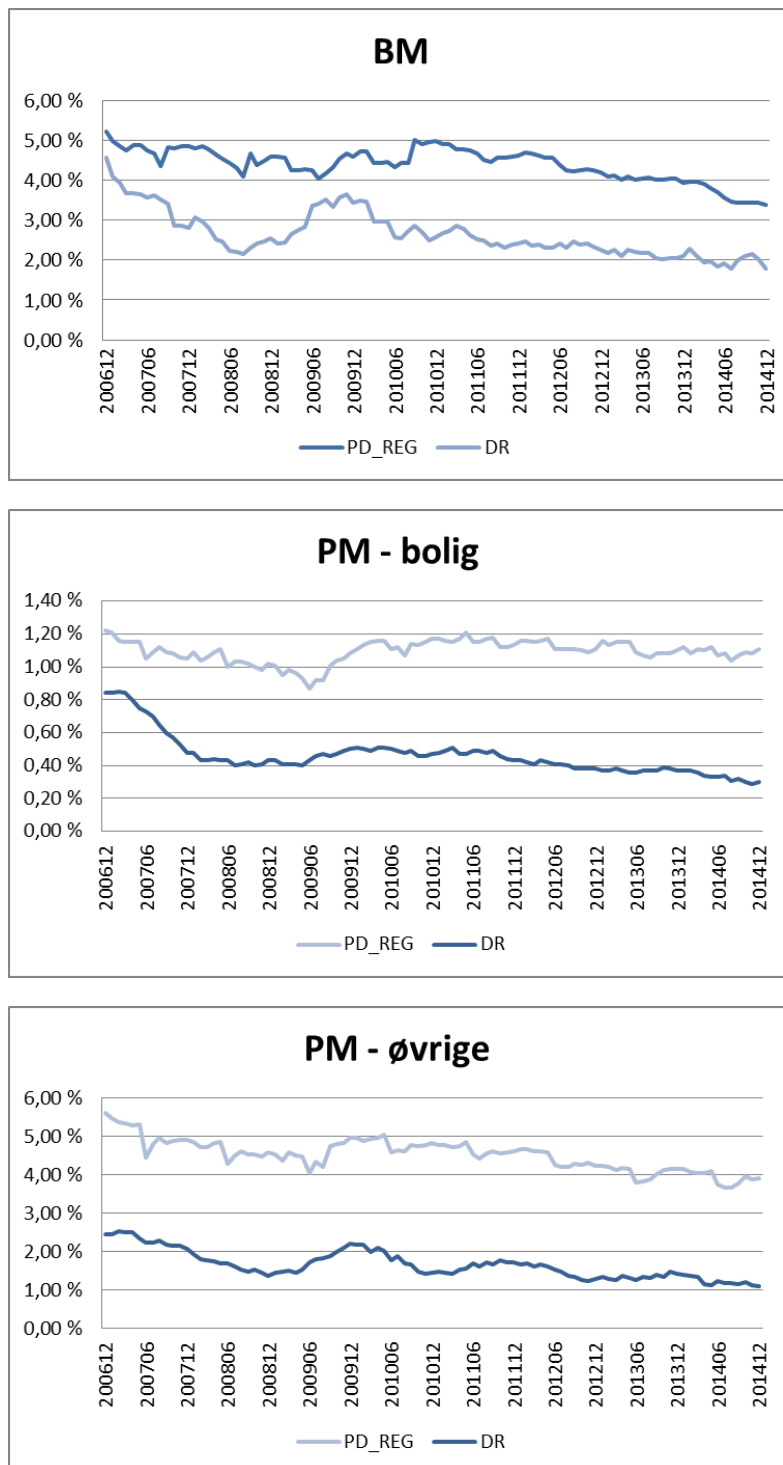

Når vi sammenligner beregnet misligholdssannsynlighet med reelt utfall neste 12 måneder, sammenligner vi på basis av scoringsmodell og ikke på basis av regulatorisk kategorisering. Dette

innebærer enkelte forskjeller, for eksempel vil personlig næringsdrivende som scores med PM-modell ikke nødvendigvis bli kategorisert som massemarked.

Forskjellene mellom PD og observert mislighold (DR) overvåkes løpende, med månedlige målinger av siste 12-månedersperiode.

Figur 35 Sammenligning av risikoparametere med faktisk utfall

7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement

Figur 36 Konsernets eksponering i ulike geografiske områder, samt fordeling av misligholdte, tapsutsatte og nedskrevne engasjement i forhold til dette

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Finnmark	Troms og Svalbard	Nordland	Øvrige	Sum
Brutto utlån til kunder	9.673	21.153	23.324	7.099	61.249
Ubenyttet kreditt og garantier	1.052	2.788	2.175	386	6.401
Sum brutto engasjement kunder	10.725	23.942	25.499	7.485	67.650
Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	79	171	275	22	547
Individuelle nedskrivninger	11	30	79	51	171
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	68	141	196	-30	376
Individuelle tap	7	22	66	70	164

Årsaken til negativt netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer i klassen "Øvrige" er at de individuelle nedskrivningene er større enn brutto mislighold i North-West 1 Alliance Bank, på grunn av russiske regler for nedskrivninger på engasjementer som ikke klassifiseres som misligholdte.

Figur 37 Konsernets samlede engasjementer fordelt på engasjementstype

Engasjementstype	Engasjements beløp pr 31.12.2014	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2014	Engasjements beløp pr 31.12.2013	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2013
Foretak (Næringskunder)	29.203	28.594	27.984	28.138
Massemarked (Personkunder)	37.181	35.857	34.532	33.044
Offentlig (Stat og kommuner)	1.266	1.197	1.127	1.042
Brutto engasjement kunder	67.650	65.647	63.643	62.224
Individuelle nedskrivninger	171		244	
Nedskrivninger på grupper av utlån	236		209	
Nedskrivninger garantier	0		0	
Netto engasjement kunder	67.243	65.216	63.190	61.746
Konter og fordringer på sentralbanker	655	655	655	463
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	1.392	1.392	1.392	1.632
Individuelle nedskrivninger - kredittinstitusjoner	157	79		
Sum engasjementsbeløp	69.133	67.263	65.237	63.841

Figur 38 Konsernets samlede engasjement, misligholdte og nedskrevne engasjement fordelt på kundeogrupper

Beløp i mill kroner						
Engasjementstype	Brutto utlån	Engasjement	Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle tap
Bergverksdrift og utvinning	72	79	0	-	0	-
Bygge- og anleggsvirksomhet	972	1.431	42	14	28	2
Bygging av skip og båter	117	218	0	-	0	2
El, gass, damp og varmtvannsforsyning	698	1.612	0	-	0	-
Faglig og finansiell tjenesteyting	623	645	9	4	5	13
Finans og forsikring	-	3	-	-	-	-
Fiske og fangst	2.421	2.714	6	-	6	2
Fiskeoppdrett og klekkerier	611	571	2	-	2	4
Forretningsmessig tjenesteyting	603	720	4	-	4	-
Forsikring, verdipapirfond og andre finansielle foretak	742	1.032	-	1	-1	-
Industri	1.664	2.016	15	-	15	-
Informasjon og kommunikasjon	72	84	1	7	-6	5
Jordbruk og tilknyttede tjenester	1.011	1.096	22	-	22	27
Næring utlandet	172	-	9	58	-49	9
Omsetning og drift av fast eiendom	7.614	8.036	117	2	115	-
Overnattings- og serveringsvirksomhet	411	509	4	-	4	-
Skogbruk og tilknyttede tjenester	10	11	0	-	0	-
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	18	19	0	-	0	11
Tjenesteytende næringer ellers	701	863	5	9	-4	8
Transport ellers og lagring	3.427	3.804	16	34	-18	37
Utenriks sjøfart og rørtransport	758	893	105	7	98	-20
Utvikling av byggeprosjekter	794	1.210	13	-	13	-
Utvinning av råolje og naturgass	-	-	-	-	-	31
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	270	300	1	-	1	-
Varehandel, reparasjon av motorvogner	1.014	1.337	14	7	7	-
Sum foretak (Næringskunder)	24.795	29.203	384	143	241	131
Statsforvaltningen og trygdeforvaltningen	-	-	0	-	0	-
Fylkeskommuner og kommuner	359	1.266	-	-	-	3
Personmarked	35.830	37.128	162	28	134	40
Personmarked utlandet	265	53	0	-	0	-
Totalt	61.249	67.650	547	171	376	174

Figur 39 Brutto utlån fordelt på gjenstående løpetid
ENGASJEMENTER FORDELT PÅ GJENSTÅENDE LØPETID

Beløp i mill kroner							
	På forespørsel	Fra 1 mnd inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Brutto utlån til kunder	9.320	661	2.227	11.883	37.158	-	61.249
Garantier og ubenyttede kreditter						6.401	6.401
Sum engasjement til kunder og kredittinstitusjoner	9.320	661	2.227	11.883	37.158	6.401	67.650

Figur 40 Utvikling i tapsnedskrivninger

Beløp i mill kroner			
Individuelle nedskrivninger	2014	2013	2012
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	244	303	208
- Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	125	117	144
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	66	12	24
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	22	30	9
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	96	40	254
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier til kunder per 31.12.	171	244	303
Individuelle nedskrivninger til dekning av ta på utlån til kredittinstitusjoner per 31.12.	157		
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	328	244	303

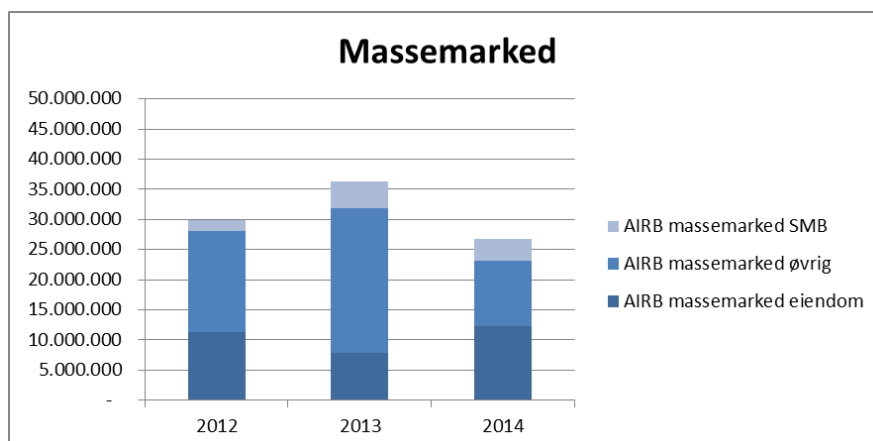
Beløp i mill kroner

Gruppenedskrivninger	2014	2013	2012
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	209	198	226
+ Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	27	11	-28
= Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	236	209	198

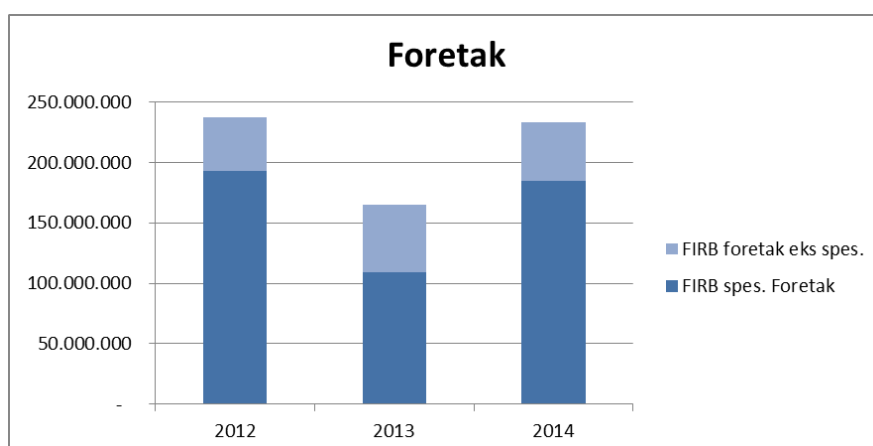
Beløp i mill kroner

Bokførte tap	2014	2013	2012
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	30	40	97
Periodens endring i gruppenedskrivninger/ending Langtidsovervåkning	30	12	-40
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt individuelle nedskrivninger for	109	117	144
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt individuelle nedskrivninger for	5	11	5
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-10	-8	-11
Sum tap på utlån og garantier	164	172	195
Øvrige tap	157		
Sum tap	321	172	195

Figur 41 Utvikling i individuelle tapsavsetninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Massemarked

Figur 42 Utvikling i individuelle tapsavsetninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Foretak

7.5 Sikkerheter – kredittrisiko

Følgende hovedtyper av pant benyttes: pant i fast eiendom, fordringer, løsøre, landbruksløsøre, varelager, driftstilbehør, fiskefartøy med rettigheter og konsesjoner knyttet til oppdrett. Når det gjelder garantister, er hovedkategoriene privatpersoner gjennom forbrukerkausjon, foretak, banker og offentlig.

Figur 43 Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategori

Beløp i mill kroner		Herav sikret med pant i fast eiendom ^{1) 2)}		Herav sikret med annen pant/sikkerhet ¹⁾	Herav usikret ¹⁾
Engasjementskategori	Engasjement				
Massemarked	Engasjementer med pant i fast eiendom	60.998	100 %	0 %	0 %
	Massemarked - SMB	1.663	94 %	6 %	1 %
	Øvrige massemarkedsengasjementer	720	24 %	26 %	50 %
Sum		63.381	99 %	0 %	1 %

1) Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldende engasjementskategori.

2) Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement, kategoriseres ikke som engasjement sikret med pant i fast eiendom.

SpareBank 1 Nord-Norge har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak tas det ikke hensyn til sikkerhetsstillelse i LGD beregning, men myndighetsfastsatte faktorer benyttes.

Banken legger til grunn realisasjonsverdien av sikkerheten ved ny bevilgning. Realisasjonsverdien fremkommer ved å verdivurdere det enkelte objekt/sikkerhet for deretter å redusere verdien i henhold til et omfattende rammeverk for reduksjonsfaktorer knyttet til ulike sikkerhetstyper og panteobjekter. Verdivurdering skjer ved ny bevilgning og ved årlig gjennomgang.

SpareBank 1 Nord-Norge har motregningsadgang iht. alminnelig regler i norsk rett. Våre standard gjeldsbrev, låneavtaler og kontoavtaler har inntatt særskilte bestemmelser om adgang til motregning. Motregningsadgang tillegges ikke verdi ved risiko/kapitalberegningen.

Konsernet har ingen spesifikke retningslinjer for styring av konsentrasjonsrisiko mot type sikkerheter. Derimot har konsernet retningslinjer for konsentrasjon innenfor bransjer, som nødvendigvis også benytter samme type sikkerheter. Indirekte har derfor SpareBank 1 Nord-Norge ivare tatt styring av konsentrasjonsrisiko med hensyn på sikkerheter.

8 Motpartsrisiko derivater

Figur 44 Finansielle derivater

Beløp i tusen kroner	Nominell verdi	Kreditt-ekvivalent	Vektet beløp	Kapitalkrav
Rente- og valutainstrumenter i handelsportefølje	11.750.999	196.013	39.203	3.136
Rente- og valutainstrumenter, sikring	35.673.420	2.391.938	852.680	68.214
Råvarederivater	81.592	11.302	3.919	314
Sum	47.506.011	2.599.253	895.802	71.664

9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

Figur 45 Aksjer utenfor handelsportefølje

Urealisert gevinst / tap aksjer utenfor handelsportefølje (1.000 NOK)	Bokført verdi	Verdi kapitalkrav	Urealisert gevinst/tap	Realisert gevinst/tap
Strategisk formål				
Tavrichesky Bank				(122.284)
Bank 1 Oslo	136.854	136.854	58.849	
Øvrige	231.091	231.091	24.304	4.821
Sum strategiske aksjeinvesteringer utenfor handelsportefølje	367.945	367.945	83.153	(117.463)

Aksjer utenfor handelsportefølje (1.000 NOK)	Vekting	Metode	Grunnlag	Kapitalkrav
Strategisk formål	100 %	Std.metoden	348.244	27.860
Diverse	100 %	Std.metoden		
Sum kapitalkrav egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i kredit- og motpartsrisiko				27.860

10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko oppstår ved at banken har ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser.

Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av bankens styre der renterisikoen uttrykkes ved en maksimum verdiendring på 2 prosent parallelt renteskift gitt ved yield kurve. Det er gitt rammer for total renterisiko samt innenfor spesifiserte tidsintervall. Renterisikoen følges opp daglig. Renterisikoen rapporteres til styret hver måned, både status på rapporteringstidspunktet samt høyeste utnyttelse av rammene i løpet av perioden siden forrige rapportering.

Figur 47 viser en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31.12.14 og fremover i tid. Bankens renterisiko beregnes som nevnt ved at det simuleres et parallelt renteskift på 2 prosentpoeng for hele rentekurven.

I analysen inngår alle rentesensitive balanseposter på aktiva- og passivasiden. Videre inkluderes "off-balance"-poster som benyttes i bankens risikostyring, herunder renteswapper.

Beregningene er gjort med utgangspunkt i bankens posisjoner per 31.12.14 og markedsrentene på samme tidspunkt.

Renterisikoen har vært lav gjennom hele 2014 og innenfor den totale rammen på 60 mill kroner fastsatt av bankens styre. Den lave eksponeringen gjør at markedsrisiko knyttet til renterisiko har liten effekt på bankens resultatutvikling.

Figur 46 Verdiendring ved en renteøkning på to prosentpoeng

<u>Beløp i mill kroner</u>	2014	2013
Obligasjoner og sertifikater	-30	-39
Fastrentelån til kunder	-22	-4
Obligasjonslån	151	47
Annen finansiering og plassering	0	1
Utlån / innskudd kunder	-21	-13
Øvrige derivater	6	7
Total renterisiko	84	-2

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang

Tabellen under viser renterisikoen innenfor ulike tidsintervall ved et 2 % parallelt renteskift.

Renterisiko ved 2% renteskift ford	2014	2013
0 - 1 måned	8	2
1 - 3 måneder	-22	-21
3 - 6 måneder	-2	-2
6 - 12 måneder	2	9
1 - 3 år	-3	6
3 - 5 år	3	-6
5 - 10 år	98	11
Total renterisiko	84	-2

Figur 47 Resultatmessig effekt av stresstester utført ved bokførte verdier og full rammeutnyttelse

Tall i mill kroner

Type	Normalt stress	Høyt stress	Ved full rammeutnyttelse
Aksjer Strategisk	24	47	47
Aksjer Anlegg	8	15	15
Aksjer Eiendom	-	-	-
Aksjer omløp	15	18	18
Sum aksjer morbank	46	80	80
Aksjer SNN Invest	47	93	160
Renterisiko	13	18	64
Valutarisiko aksjer	21	30	30
Valuta	11	14	50
Spreadrisiko obligasjoner	322	322	350
Sum tapspotensial markedsrisiko	460	557	734

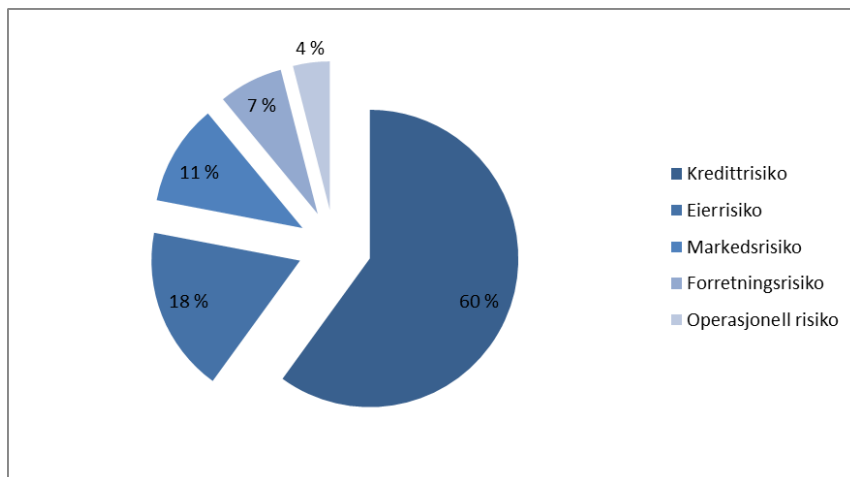
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont.

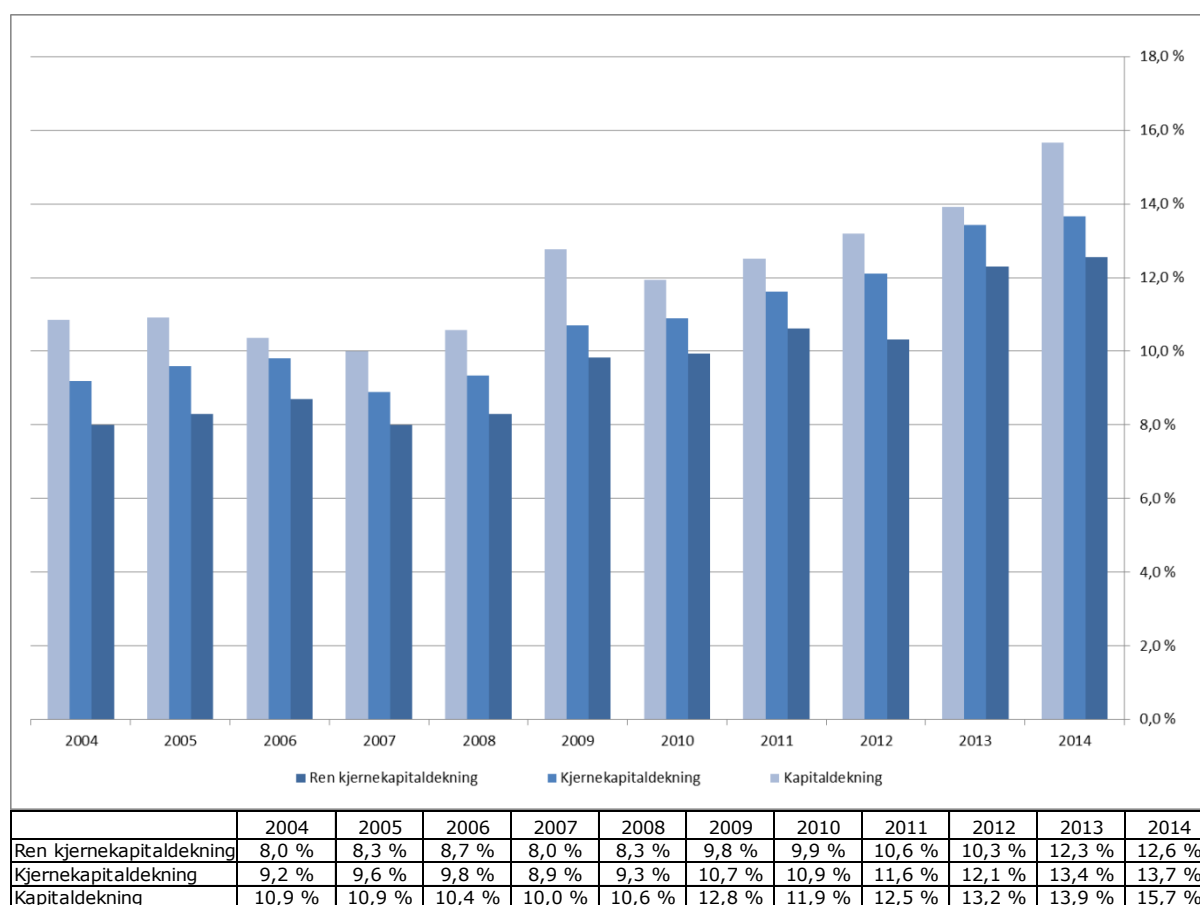
Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av ekspertmodeller og kvalitative vurderinger.

I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering per 30.09.14. Det er beregnet økonomisk kapital for kreditt-markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 48 Økonomisk kapital fordelt på risikogrupper

Figur 49 Utvikling kapitaldekning

12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital

I tabellen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 50 Regulatorisk og økonomisk kapital pr. 30.09.2014

Kapitalbehov	Pilar 1	Pilar 2 (ICAAP)	FT's metode (SREP)
Kredittrisiko	4.226	3.176	4.226
Konsentrasjonsrisiko	-	306	306
Sum kredittrisiko	4.226	3.482	4.532
Markedsrisiko	426	612	612
Operasjonell risiko	254	254	254
CVA	82		82
Forretningsrisiko	-	411	411
Eierrisiko (SB1G)	-	1.049	1.049
Sum brutto risiko	4.989	5.809	6.941
Fradrag i kapitalkravet	-120		
Diversifisering (10%)		-581	-694
Sum netto risiko	4.868	5.228	6.247
RWA	60.856		
Kapitalbehov gitt 12,5% ren kjernekapital	7.607		
Kapitalbehov gitt 14,5% ren kjernekapital	8.824		
Kapitalgrunnlag inkl. resultat 30.09.2014			
Ren kjernekapital, inkl. 50% resultat pr 30.09.2014	8.026		
Kjernekapital	8.660		
Ren kjernekapitaldekning inkl 50% av resultatet	13,2 %		

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 5,8 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 4,8 mrd. kroner (inkl. overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- **Kredittrisiko:**
 - *Tapsgrad Gitt Mislighold:* Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren LGD (Tapsgrad Gitt Mislighold) basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Kapitalkravsforskriften.
Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 Nord-Norge sine interne estimater for LGD er lavere enn de myndighetsfastsatte sjablong-verdiene.
 - *Konsentrasjonsrisiko:* Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.
- *Eierrisiko:* Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS tilsvarende 1,2 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS som fratrekk (kapitaldekningsreserve) med 50 prosent i kjernekapitalen og 50 prosent i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital. Ved beregning av regulatorisk kapitalkrav for eierandel i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Markets AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken benyttet proporsjonal konsolidering.
- *Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko):* Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), men det er ikke kapitalkrav knyttet til denne risikoformen ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital og likviditetsrisiko.

13 Endringer i rammebetingelser

EUs nye kapitalkravsregelverk trådte i kraft 01.01.2014 og betegnes som CRR/CRD IV – regelverket. CRR/CRD IV innebærer krav til vesentlig økt egenkapital og nye krav til langsiktig finansiering og likviditetsreserver. Regelverket er ment å gjelde for alle banker og verdipapirforetak i EØS-området, og vil bli innført frem til 2019. De nye reguleringene medfører store utfordringer for bankene, med krav om økt inntjening for å bygge egenkapital samtidig som kravene om økt langsiktig finansiering og likviditet vil øke finansieringskostnadene.

Den norske grunnlovens bestemmelser om begrenset adgang til å avgi suverenitet, har gjort at EUs tilsynsforordninger, CRR/CRD IV og en rekke andre rettsakter ikke har kunnet blitt implementert i EØS-avtalen.

Høsten 2014 ble Norge og EU enige om en løsning. Regjeringen vil trolig legge frem en egen proposisjon om saken i løpet av første halvår 2015. Først etter at proposisjonen er vedtatt, kan CRR/CRD IV tas inn i EØS-avtalen og norsk lovverk. Norge innførte likevel fra 01.07.13 nye kapitalkrav, som første ledd i tilpasningen til CRR/CRD IV, som innebærer en gradvis økning i kravet til kapitaldekning frem til 01.07.16.

Finansdepartementet fastsatte 12.05.14 "Forskrift om identifisering av systemviktige finansinstitusjoner." Det ble da klart at de største regionale sparebankene - deriblant SpareBank 1 Nord-Norge - ikke ble definert som SIFI (systemviktig finansinstitusjon). Sentrale myndigheter har påpekt viktigheten av at regionale sparebanker, med sin betydning for regionene, tilpasser sitt kapitalnivå uavhengig av departementets beslutning rundt SIFI.

Norske myndigheter har i likhet med EU, valgt å videreføre det såkalte Basel I-gulvet. Finansdepartementet har tydeliggjort i kapitalkravsforskriften at Basel I-gulvet i Norge gjelder for beregningsgrunnlaget for kapitalkravet. I EU-regelverket gis imidlertid en entydig definisjon av Basel I-gulvet som en nedre grense for ansvarlig kapital. Dette reflekteres også i EU-kommisjonens felles rapporteringsstandard for banker i EU/EØS. Denne tilsynspraksisen innebærer at norske banker fremstår som svakere kapitalisert i internasjonale sammenligninger, enn om EUs definisjon av Basel I-gulvet hadde vært lagt til grunn.

Norske myndigheter har ut fra systemrisikohensyn, økt kapitalkravene for boliglån når de beregnes etter interne modeller. Fra første kvartal 2014 ble minstekravet til modellparameteren "tap gitt mislighold", LGD (Loss Given Default), økt fra 10 til 20 % i kapitalkravsforskriften. Minstekravet gjelder gjennomsnittet for boliglånsporteføljen.

01.07.14 offentliggjorde Finanstilsynet ytterligere krav til kalibrering av IRB-bankenes boliglånsmodeller. Blant annet økes minstekravet til bankenes estimer for misligholdssannsynlighet, PD (Probability of Default), for enkeltlån til 0,2 %. I tillegg økes nivået for langsiktig gjennomsnittlig PD. Bankene foretok rekalkuleringen i andre halvår 2014, og rapporterer fra første kvartal 2015 kapitaldekningstall i henhold til de rekalkulerte modellene.

Som et element i EUs bankunion, innførte EU 01.01.15 et regelverk knyttet til avvikling og restrukturering av banker, Bank Recovery and Resolution Directive, BRRD. Direktivet gjelder også for Norge gjennom EØS-avtalen. Hensikten med BRRD er å legge til rette for at selv de største bankene skal kunne avvikles, uten å kreve tilførsel av statlige midler. Systemviktige funksjoner skal kunne videreføres gjennom en rekapitalisering av hele eller deler av bankene (den systemviktige delen), ved at ansvarlige lån og usikret senior gjeld skrives ned eller omgjøres til aksjekapital. Myndighetene har fått vide fullmakter til å restrukturere banker som vurderes som "ikke levedyktige". Direktivet krever at det opprettes et fond som skal kunne finansiere kriseløsninger, og som er oppkapitalisert i forkant. Trolig kan Norge bygge på det eksisterende banksikringsfondet, og det åpnes for at krisehåndteringsfondet og eksisterende innskuddsgarantifond kan integreres. Norge har en grense for garanterte innskudd på 2 mill kroner. EUs reviderte innskuddsgarantidirektiv innebærer imidlertid at Norge må senke sin garanti til det harmoniserte nivået på 100 000 euro. Her er det satt en overgangsperiode frem til utgangen av 2018 for land med høyere dekning. Implementeringen av BRRD og det reviderte innskuddsgarantidirektivet krever betydelige endringer i kriseløsningssystemet i Norge, inkludert reglene om offentlig administrasjon og rollen til Bankenes sikringsfond. Banklovkommisjonen er i gang med å utrede hvordan direktivene skal gjennomføres i norsk lovverk.

Kravet om at institusjonene, i tillegg til å oppfylle Pilar 1-kravene, skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil (Pilar 2) og en strategi for å opprettholde nivået, videreføres. De nye bufferkravene vil imidlertid delvis dekke noen av de områdene som skal vurderes under Pilar 2. Myndighetenes vurderinger av kapitalbehov ut over minstekravene, må tilpasses disse forholdene. Kapitalbehov for institusjonsspesifikke risikoforhold vil i større grad

kunne vurderes uavhengig av bufferkravene. Ved vurdering av bankenes ICAAP vil tilsynsmyndighetene ta utgangspunkt i risikoer bankene selv har identifisert. Risikoer bankene bør vurdere er kreditt-, likviditets-, finansierings-, markeds- og valutarisiko samt operasjonell risiko, systemrisiko og annen risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Risiko knyttet til uforsvarlig gjeldsoppbygging foreslås inkludert i lista over risikoer som skal hensyntas i kapitalkravsforskriften. Finanstilsynet vil vurdere om bankene har identifisert enkeltrisikoer i tilstrekkelig grad, og om vurdert kapitalbehov er tilstrekkelig.

Nye krav til likviditetsstyring

Januar 2014 ble CRD IV-pakken gjort gjeldene i EU, med et formelt rapporteringskrav til LCR (Liquidity Coverage Ratio). 10.10.14 publiserte EU-kommisjonen «delegated act», som blant annet definerer endelige krav til sammensetning av likviditetsbufferen og minimumskrav til LCR. Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) kvalifiserer nå som nivå 1 eiendel, forutsatt meget god kredittvurdering og krav til låneserie på minimum 500 mill euro. Ved at andelen OMF nå kan utgjøre inntil 70 % av bufferen, mot 40 % i tidligere forslag, oppnås en større fleksibilitet i porteføljesammensetningen. Innfasingen av LCR vil starte 01.10.15, med et minimumskrav på 60 %, og være fullt implementert med 100% til 01.01.18.

Nye potensielle krav til langsiktig finansiering gjennom minimumskrav til NSFR (Net Stable Funding Ratio), gjør at konsernet må tilpasse fundingstrategien slik at mer av konsernets langsiktige eiendeler er finansiert langsiktig. Dette vil øke gjennomsnittlig tid til forfall på bankens markedsfinansiering, og stimulere til noe strukturell endring av konsernets totale finansiering.

Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) skal innen utgangen av 2015 levere en «Impact Assessment» samt anbefalinger om endelig definisjon av NSFR. Innen utgangen av 2015 skal EU-kommisjonen komme med lovforslag knyttet til NSFR.